

KAAKKOIS-SUOMEN POLIISILAITOKSEN MARA-K-TOIMINNAN VAIKUTTAVUUS

Kaisa Sipinen ja Viivi Vesala

02/2022

TIIVISTELMÄ

Kaisa Sipinen ja Viivi Vesala: Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen MARAK-toiminnan vaikuttavuus

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaajat: Kari Koppanen ja Marko Lehtoranta

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Lähisuhdeväkivalta on Suomessa yhteiskunnallisesti merkittävä asia ja Suomi on saanut moitteita Euroopan unionilta riittämättömistä toimistaan esimerkiksi naisiin kohdistuneen väkivallan kitkemiseksi. Poliisi kohtaa työssään lähisuhdeväkivallan uhreja ja poliisilla on velvollisuus tarjota heille auttavia palveluita.

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää moniammatillisen riskinarvioinnin eli MARAK-toiminnan vaikuttavuutta Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella. Opinnäytetyön tarkoituksena oli nostaa esiin erilaisia MARAK-toimintamalleja ja selvittää toiminnan mahdollisia kehityskohteita. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä käytettiin muun muassa lakia, poliisihallituksen ohjeita ja määräyksiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen materiaaleja.

Teemahaastattelut toteutettiin marraskuun 2020 aikana etähaastatteluiden avulla kahdelle haastateltavalle, jotka työskentelivät Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella. Laadimme itse kysymykset ja lähetimme ne haastateltaville sähköpostin välityksellä ennen haastattelua. Haastattelut tallennettiin litterointia varten. Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen.

Tutkimuksessa nousi esille lähes yhtenäiset toimintatavat Kouvolan ja Kotkan poliisiasemien välillä. Molemmat haastateltavat kertoivat haasteena olevan MARAK-toiminnan vähäinen koulutus sekä sen huono tunteminen niin poliisissa, kuin sidosryhmissä. Tutkimuksessa tuli ilmi, että molemmat haastateltavat kokivat MARAK-toiminnan toimivaksi heidän alueellaan ja sillä oli saatu hyviä tuloksia.

Sivumäärä: 44 sivua

Tarkastuskuukausi ja vuosi: helmikuu 2022

Avainsanat: lähisuhdeväkivalta, MARAK, moniviranomaisyhteistyö, ennalta estävä toiminta

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	3
2 AIHE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	4
3 LÄHISUHDEVÄKIVALTA TIETOPERUSTAN POHJANA.....	5
3.1 Lähisuhdeväkivalta	5
3.2 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).....	5
3.3 Lähisuhdeväkivallan määritelmät.....	6
3.4 MARAK – moniammatillinen riskinarviointi	6
3.5 MARAK-toiminnan toimintamallit ja vaiheet käytännössä.....	7
4 PERHE- JA LÄHISUHDEVÄKIVALTA TILASTOISSA	9
4.1 Usein lähisuhdeväkivallan uhrina on nainen ja tekijänä puoliso	9
4.2 Lapset perhe- ja lähisuhdeväkivalta tilastoissa.....	10
5 POLIISIN ENNALTA ESTÄVÄ TYÖ	12
5.1 Poliisilaki	12
5.2 Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019–2023 (Enska)	13
5.3 Istanbulin sopimus	14
5.4 Sosiaali- ja terveysministeriön selvitystyö lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi	15
6 LÄHISUHDEVÄKIVALLAN RIKOSPROSESSI JA SOVITTELU	17
6.1 Lähisuhdeväkivallan rikosprosessi	17
6.2 Lähisuhdeväkivallan sovittelu	19
7 LÄHISUHDEVÄKIVALLAN VAIKUTUKSET	21
7.1 Lähisuhdeväkivallan vaikutukset yleisesti.....	21
7.2 Nainen lähisuhdeväkivallan uhrina	22
7.3 Perheväkivallan vaikutus lapsiin	23
8 LÄHISUHDEVÄKIVALTAAN PUUTTUMISEN KEINOT SUOMESSA	26
8.1 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpidesuunnitelma väkivallan ehkäisemiseksi	27
8.2 Poliisiammattikorkeakoulun toimet lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi.....	28
9 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET AIHEESTA.....	29
10 TUTKIMUS- JA ANALYYSIMENETELMÄT	31

10.1 Tutkimuskysymykset ja kyselyn laatiminen	31
10.2 Laadullinen tutkimus	31
10.3 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä	32
10.4 Teemahaastattelun toteutus	32
10.5 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	33
11 TUTKIMUKSEN TULOKSET	35
11.1 Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen MARAK-toiminta yhtenäistä	35
11.2 MARAK-toiminnan toimintamallit koettiin toimiviksi Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella	36
11.3 MARAK-toiminnan piiriin ohjataan matalalla kynnyksellä	36
11.4 Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella MARAK-toiminnan asiakkaat tyytyväisiä	37
11.5 MARAK-toiminnan haasteena on koulutuksen puute ja henkilöstön vaihtuminen	37
11.6 Yhteenveto.....	38
12 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA POHDINTA	39
12.1 Opinnäytetyön prosessi	39
12.2 Tutkimuksen eettisyys	40
12.3 Jatkotutkimusaiheet	41
LÄHTEET	42
LIITE 1	45

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä käsitellään Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen MARAK-toimintamallin toimivuutta ja sen mahdollisia kehittämiskohteita. Pohdimme, että aihe on tärkeä, sillä poliisi kohtaa työssään paljon asiakkaita, jotka ovat kokeneet perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa. Poliisin tulee työssään arvioida jokainen väkivallan uhriksi joutunut henkilö, sillä viimeisin teko ei välttämättä kerro uhrin kokemasta väkivallan vakavuudesta/laajuudesta. MARAK-toiminta on merkittävää, sillä sen tarkoitus on estää uusia väkivaltatapauksia sekä tarjota uhreille apua. (Sisäministeriö 2018, 15–16.)

Aiheen valintaan vaikutti MARAK-toiminnan merkittävyys poliisin työssä. Lisäksi olettamuksena on, että poliisin toiminnalla voi olla suuri merkitys perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden elämään pitkälläkin aikavälillä. Poliisin ennalta estävällä työllä on kansantaloudellisia vaikutuksia ja rikosten ennalta estämisellä voidaan välttyä kokonaan rikosprosessin aiheuttamilta kuluilta (Sisäministeriö 2018, 4). Aihe on mielestämme myös kiinnostava ja vastaavaa tutkimusta ei tiettävästi ole tehty MARAK-toimintaan liittyen. Poliisin tulisi työssään osata ohjata väkivaltaa kokenut henkilö avun piiriin samalla tavalla maanlaajuisesti ja selvitämme tällä työllä, miten tämä toiminta toteutuu Kaakkois-Suomen alueella.

Sisäministeriön ajankohtainen hanke poliisin ennalta estävän työn strategia (Enska) on tällä hetkellä käynnissä vuosille 2019–2023. Suomessa on lisäksi aiheeseen liittyen julkaistu tuore hanke sosiaali- ja terveysministeriön toimesta vuosille 2020–2023, jonka tarkoitus on vähentää lasten ja nuorten väkivallan kokemista. Lasten ja nuorten väkivallan kokemiseksi lasketaan perheen sisällä vanhempien välinen väkivalta (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b). Ajankohtainen koronaviruspandemia on myös lisännyt perheväkivallan uhkaa, joka ilmenee poliisin lisääntyneistä kotihälytystehtävistä (Kerkelä & Huusko 2020). Työn on tarkoitus olla julkinen ja sen tarkoitus on lisätä aiheen merkittävyyden näkyvyyttä poliisissa ja tuoda tietoon MARAK-toiminnan toimivuus ja mahdolliset kehittämisen kohteet Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella.

2 AIHE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Rajaamme aiheen ulkopuolelle muun ennalta estävän työn eli emme käsittele tässä työssä tarkemmin ankkuritoimintaa, paikallista ongelmanratkaisua ja huolta aiheuttavan henkilön puhuttamista, kuin mainitsemalla niiden peruseriaatteet. Työn laajuuden vuoksi rajaamme edellä mainitut kohteet pois ennalta estävään työhön liittyen. Työ keskittyy vain Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueen toimintamalleihin ja käytänteisiin, emme käsittele työssä muiden poliisilaitosten toimintamalleja ja käytänteitä MARAK-toimintaan liittyen. Alueellinen rajaus toteutetaan, jotta pystymme yksilöimään työn tulokset alueelliselle tasolle.

Aiheen laajempi kokonaisuus kuuluu ennalta estävän työn toimintamalliin poliisin työssä. Työn tavoite on selvittää Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen MARAK-toimintamallin toimivuus ja sen kehittämiskohteet. Haluamme työn avulla selvittää poliisien kokemaa toimivuutta MARAK-toimintamalliin liittyen ja heillä heränneitä ideoita sen kehittämiseksi.

Tutkimuksen pääkysymys on ”Miten Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen MARAK-toimintamalli toimii ja mitkä ovat sen kehittämisehdotukset”.

Tutkimuksen tarkentavat kysymykset ovat:

- Mitä ovat Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueen MARAK-toiminnan toimintamallit ja miten ne toteutuvat?
- Miten poliisi ohjaa perheväkivaltaa kokeneen henkilön MARAK-toiminnan piiriin Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella?
- Millaisia vaikutuksia MARAK-toiminnalla on saatu Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella ja onko MARAK-toiminnassa jotakin kehitettävää?

Edellä mainittujen kysymysten pohjalta olemme koonneet haastattelun kysymykset. Kysymyksillä pyrimme selvittämään mahdollisimman laajasti Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen tämänhetkisen tilanteen MARAK-toimintamallin toimivuutta ja sen kehittämistarpeita.

3 LÄHISUHDEVÄKIVALTA TIETOPERUSTAN POHJANA

Tässä opinnäytetyössä tietoperustana toimii poliisin ennalta estävään työhön liittyviä lähteitä, jotka käsittelevät erityisesti lähisuhdeväkivaltaa. Tietoperustaa olemme koonneet lisäksi lakien ja poliisin ohjeiden pohjalta, jotka määrittävät poliisin toimintaa. Tietoa olemme keränneet lisäksi Sisäministeriön laatimasta Poliisin ennalta estävän työn strategiasta ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sivuilta lähisuhdeväkivallasta ja MARAK-toiminnassa. Käsittelemme työssä teoriaa lähisuhdeväkivallan teon jälkeisestä sovittelusta sekä rikosprosessista.

Aihealueina käsittelemme lähisuhdeväkivaltaa yleisestä näkökannasta sekä erikseen sen vaikutuksista, rikosprosessista ja sovittelusta. Nostamme työssä esille myös parisuhdeväkivallan vaikutuksia yleisesti sekä erityisesti naisiin ja lapsiin. Käsittelemme myös teoriaosiossa tarkemmin parisuhdeväkivallan MARAK-toimintaa eri näkökulmista.

3.1 Lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivalta tarkoittaa väkivaltaa, jossa uhri ja tekijä ovat läheisessä suhteessa tekohetkellä tai ovat olleet aikaisemmin läheisessä suhteessa keskenään. Lähisuhdeväkivalta voi kohdistua henkilön nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen henkilöön. Yleisesti lähisuhdeväkivallan uhrin koko lähipiiri altistuu väkivallan tuomille vaikutuksille. Lähisuhdeväkivallan käsitettä ei tunneta Suomen rikoslaisissa (19.12.1889/39), mutta vuodesta 2011 alkaen lievätkin pahoinpitelyt lähisuhteessa ovat siirtyneet virallisen syytteen alaisiksi (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020).

Lähisuhdeväkivalta tapahtuu usein kodeissa ja yksityisillä paikoilla. Lähisuhdeväkivalta voi olla jatkunut jo pitkään ennen kuin se tulee ensimmäisen kerran poliisin tietoon, tai se ei tule poliisin tietoon ollenkaan. Häpeä ja pelko voivat vaikuttaa uhrin uskallukseen ottaa yhteyttä poliisiin. Väkivaltaisella käytöksellä on taipumus uusiutua ja usein myös raaistua. Väkivallan kierre voi pahimmassa tapauksessa päättyä uhrin kuolemaan. Kun poliisin tietoon tulee lähisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa, on poliisi lain puitteissa velvollinen tekemään asiasta rikosilmoituksen. Tämä on yksi väkivallan puuttumisen keinoista. (Poliisi 2022.)

3.2 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos eli THL on sosiaali- ja terveysministeriön alainen laitos. Se tutkii ja seuraa väestön terveyttä ja hyvinvointia sekä kehittää toimenpiteitä niiden edistämiseksi. THL kerää ja tuottaa tietoa, joka perustuu tutkimuksiin ja tietoaaineistoihin ja se muun muassa koordinoi Suomessa MARAK-toimintaa. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2019b.) THL:n verkkosivuilta löytyy

kattavasti tietoa lähisuhdeväkivaltaan liittyen. MARAK-toiminnasta THL on koonnut ohjeita ja tietoja eri ammattiryhmille.

3.3 Lähisuhdeväkivallan määritelmät

Lähisuhdeväkivallan alakäsitteinä tunnetaan seuraavat käsitteet: perheväkivalta, parisuhdeväkivalta ja seurusteluväkivalta. Perheväkivalta käsitteenä viittaa yhden perheenjäsenen kohdistamaan väkivaltaan toista perheenjäsentä kohtaan. Perheväkivaltaa käytetään poliisin kotihälytysten tehtävälajina sekä rikosilmoitusten luokittelussa. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2020.)

Parisuhdeväkivalta määritelmänä tarkoittaa läheisessä parisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa. Pitkään jatkunut parisuhdeväkivalta muuttuu usein ajan myötä rajummaksi ja seurauksiltaan vakavammaksi. Parisuhdeväkivalta on erityisen haavoittavaa uhrille, sillä se tapahtuu intiimissä ihmissuhteessa. Parisuhdeväkivallasta on vaikeaa irtautua, sillä siihen liittyy paljon häpeää ja syyllisyyttä. Uhri ei saata hakea apua häpeän ja syyllisyyden vuoksi, eikä näin ollen pääse irti väkivaltaisesta suhteesta. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2020.)

Seurusteluväkivalta määritelmänä tarkoittaa nuorten parisuhteissa esiintyvää väkivaltaa. Seurusteluväkivalta eroaa aikuisten parisuhdeväkivallasta siinä, että nuorilla voi olla keskeneräiset emotionaaliset ja kognitiiviset taidot. Nuorten keskeneräisten taitojen vuoksi nuori ei välttämättä hahmota, mikä on seurustelusuhteessa toivottavaa ja sallittua käytöstä. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2020.)

3.4 MARAK – moniammatillinen riskinarviointi

MARAK-toimintamalli on moniammatillinen riskienarviointimenetelmä tai -työkalu, jonka avulla tunnistetaan uusiutuvan perheväkivallan uhreja ja pyritään parantamaan heidän turvallisuuttaan (Sisäministeriö 2018, 21). Parisuhdeväkivalta voi olla MARAK-määritelmän mukaan fyysistä, henkistä tai seksuaalista ja sen avulla voidaan käsitellä myös kunniaväkivaltatapauksia. Toiminnan tavoitteena on, että parisuhdeväkivalta ja sen uhka loppuu. Uhrin tulisi saada apua ammattilaisilta ja viranomaisilta mahdollisimman nopeasti ja helposti. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2020.)

MARAK-toimintamalli on alun perin luotu Isossa-Britanniassa erityisesti helpottamaan poliisin työtä, ja siellä toiminta on ollut onnistunutta. Toistuvien poliisille tietoisuuteen tulleiden parisuhdeväkivaltatapauksien määrä on Isossa-Britanniassa laskenut kahdella kolmasosalla MARAK-työn avulla.

Suomessa MARAK-työryhmien kattavuus on ylettynyt vuonna 2015 jo 75 kunnan alueelle, ja kattanut silloin noin 2,2 miljoonaa asukasta. Poliisin tietoon tuli vuonna 2015 5000 perheväkivaltatapausta, joista kolme neljäsosaa oli parisuhdeväkivaltatapauksia. (Kalttemaa-Uurtamo 2015, 32.)

MARAK-toiminta ei vaadi ylimääräisiä resursseja. Toiminnan käyntiin saaminen vaatii esimiesten sitoutumista ja työryhmän kokoamista. MARAK-toiminnan ainut resurssi on kerran kuukaudessa kokoontuva eri alojen työntekijöistä muodostuva työryhmä. Työaika on toki resurssi, jota työryhmään kuuluvilta kuluu MARAK-toiminnan ylläpitämiseen. THL järjestää koulutuksen ja materiaalit työryhmäläisille. (Kalttemaa-Uurtamo 2015, 32.)

Vuonna 2015 vain 27 prosenttia MARAK-toiminnan piiriin ohjatuista asiakkaista oli poliisin ohjaimia ja tutkimuksen perusteella tähän toivottiin poliisilta parannusta. Väkivallan tunnistamiseen ei poliisissa tarvitse käyttää resursseja. Poliisille haasteelliseksi osuudeksi on katsottu avun piiriin ohjaaminen sekä riskiarvioinnin tekeminen. Haasteena on pidetty myös motivaation sekä ennalta estävän ajattelun puuttumista. (Kalttemaa-Uurtamo 2015, 33.)

3.5 MARAK-toiminnan toimintamallit ja vaiheet käytännössä

Moniammatillinen työryhmä laatii väkivallan uhrille tai sellaisen uhan alla elävälle henkilölle turvasuunnitelman, jos väkivallan uusiutumisen riski on korkea. Turvasuunnitelman avulla voidaan parantaa uhrin turvallisuutta. Suunnitelma sisältää erilaisia käytännön toimenpiteitä, joiden avulla uhri saa apua väkivallan uusiutuessa. Käytännössä laaditut asiat voivat olla muun muassa uhrille ja hänen lapsilleen järjestetty paikka turvakodista, keskustelu- ja vertaistuki, neuvonta ja apu taloudellisissa asioissa sekä lähestymiskiellon ja rikosilmoituksen teossa auttaminen. Turvasuunnitelma voi sisältää myös muita toimia, jotka parantavat turvallisuutta. (Sisäministeriö 2018, 21.)

MARAK-työskentelyn vaiheita on THL:n mukaan neljä ja ensimmäisessä vaiheessa uhri itse ilmoittaa ammattilaiselle tai viranomaiselle hänen kokemastaan väkivallasta tai sen uhasta. Toisessa vaiheessa ammattilainen tai viranomainen keskustelee uhrin kanssa tilanteesta ja samalla he täyttävät riskinarviointilomakkeen. Kolmannessa vaiheessa tapaus ohjataan uhrin omalla suostumuksella paikallisen MARAK-työryhmän käsiteltäväksi, jos väkivallan korkean riskin uhka täyttyy. Viimeisessä eli neljännessä vaiheessa työryhmä laatii uhrille turvasuunnitelman ja uhri saa prosessin ajaksi tukihenkilön. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos 2020.)

Minna Piispan ja Martta Octoberin (2017) julkaisemassa artikkelissa he kuvaavat MARAK-menetelmää kaksivaiheiseksi. Ensimmäisessä vaiheessa on tärkeää, että ammattilainen tunnistaa

uhrin väkivallan uhan. Tunnistamisen jälkeen ammattilainen täyttää uhrin kanssa riskinarvioimiseksi laaditun lomakkeen, jossa käydään 24 kysymystä läpi. Kysymykset käsittelevät uhrin elämäntilannetta ja hänen kokemia väkivaltaa. Jos uhri saa kyselystä myönteisiä vastauksia vähintään 14, katsotaan sen olevan merkittävä riski kokea väkivaltaa. Julkaisun mukaan pelkästään jo ammattilaisen huoli ja arvio voivat olla riittävä peruste ohjata uhri MARRAK-toiminnan piiriin. Lisäksi riskin voidaan katsoa olevan poliisin kotihälytysten perusteella merkittävä ja MARRAK-työskentelyn kriteerit täyttävä, jos kotihälytyksiä on kertynyt perheväkivallan vuoksi vuoden sisällä kolme tai enemmän. Julkaisun mukaan toisessa vaiheessa uhrin asiaa käsitellään moniammatillisessa riskinarviointiryhmässä hänen omalla suostumuksellaan ja tarkoitus on laatia hänelle turvasuunnitelma. Mainittavaa kuitenkin on, että nämä ohjauskäytänteet voivat vaihdella paikkakunnittain. (Piispa & October 2017, 305–306.)

MARRAK-riskinarviointilomakkeen on todettu olevan toimiva keino väkivallan kartoittamiseksi. Lomakkeen kysymykset ohjaavat huomioimaan kokonaisvaltaisesti asiakkaan tilannetta. Lomakkeen täyttäminen voi olla uhrille havainnollistava kokemus. Uhrille voi selkeytyä kokonaiskuva hänen oman tilanteensa vakavuudesta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019a, 35.)

MARRAK-menetelmän avulla poliisi pystyy estämään uusiutuvaa perheväkivaltaa ja kohdentamaan toimia tapauksiin, jossa väkivallan uusiutumisen riski on suuri. Toiminnassa keskeistä on, että riskinarvioinnissa yhdistyy eri toimijoiden arvio tilanteesta ja sen vakavuudesta. MARRAK-toiminnan koordinoinnista ja kehittämisestä vastaa Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos ja se toimii kaikkien poliisilaitosten alueella. (Sisäministeriö 2018, 21.)

4 PERHE- JA LÄHISUHDEVÄKIVALTA TILASTOISSA

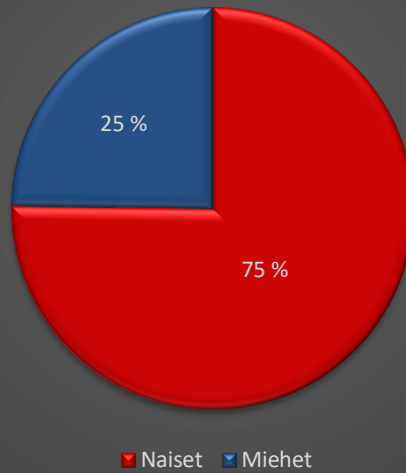
Tilastokeskuksen perhe- ja lähisuhdeväkivalta-aineisto perustuu poliisille ilmoitettuihin rikosten rekisteritietoihin. Poliisi kirjaa rikosilmoitukset Patja-tietojärjestelmään, johon merkitään uhri ja epäilty. Tilastokeskus yhdistää poliisilta saatavan tilaston henkilöiden kotipaikan, perheaseman, lasten, vanhempien, aviopuolisoiden ja rekisteröityjen puolisoitten osalta yhteen. Näin tilastojen yhdistämisen avulla voidaan päätellä asuvatko uhri ja epäilty avoliitossa tilastovuotena tai ovatko he asuneet yhdessä edeltävänä vuotena. Tilastoissa on tarkasteltu lisäksi sitä, onko uhrilla ja epäillyllä yhteisiä lapsia. (Tilastokeskus 2021.)

Vuodesta 2015 lähtien on tilastoissa otettu huomioon uhrin ja epäilyn asuminen yhdessä jonkin kuukauden aikana kuluva tilastovuotta. Samassa asunnossa asuneista tilastoissa muodostetaan avopari, jos molemmat asukkaat ovat täysi-ikäisiä, vastakkaista sukupuolta ja heidän ikäeronsa on alle 16 vuotta. Tilastoissa on tarkasteltu kaikki tilastovuonna ilmoitetut rikokset, joten rikos on voinut tapahtua jo aiempina vuosina ja tulla poliisin tietoon vasta myöhemmin. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvinä rikoksina tilastoidaan rikoslain 20 luvun seksuaalirikokset ja 21 luvun henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset. Lisäksi tilastoissa on otettu huomioon rikoslain 25 luvun vapaudenriisto, laitton uhkaus, vainoaminen, pakottaminen ja ihmiskauppa. Tilastoissa perhe- ja lähisuhdeväkivaltana katsotaan myös rikoslain 31 luvun ryöstöt ja kiristysrikokset. (Tilastokeskus 2021.)

4.1 Usein lähisuhdeväkivallan uhrina on nainen ja tekijänä puoliso

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 tietoon tuli 10 800 pari- ja lähisuhdeväkivallan uhria. Uhrien määrä oli vähentynyt edellisvuodesta 1,2 prosenttia. Puolet aikuisiin kohdistuneista perhe- ja lähisuhdeväkivalta tapauksista oli avio- tai avopuolisoiden välistä väkivaltaa. Naisten osuus aikuisista lähisuhdeväkivallan uhreista oli 75,2 prosenttia (Kaavio 1). Vuonna 2020 avio- ja avopuolisoiden sekä entisten avio- ja avopuolisoiden välisissä väkivaltatapauksissa hieman yli 80 prosentissa uhrina oli nainen, kun yhteensä tapauksia tuli ilmi 6 400. Avio- ja avopuolisoiden sekä entisten avio- ja avopuolisoiden väliset väkivaltatapaukset lisääntyivät noin 150 tapauksella (2,3 prosentilla) edellisvuoteen verrattuna. (Tilastokeskus 2021.)

Aikuisten lähisuhdeväkivallan uhrien sukupuolijakauma

Kaavio 1

4.2 Lapset perhe- ja lähisuhdeväkivalta tilastoissa

Tilastoitu ja tietoon tullut vanhempien lapsiinsa kohdistama perhe- ja lähisuhdeväkivalta väheni vuonna 2020. Viranomaisten tietoon tuli 2200 tapausta, mikä on 20,5 prosenttia kaikesta tietoon tulleesta perhe- ja lähisuhdeväkivallasta. Vuoteen 2019 verrattuna laskua on 14,2 prosenttia eli lähes 400 tapausta. Lapsiin kohdistuneet perheväkivaltatapaukset ovat vaihdelleet jonkin verran vuosien 2011–2020 aikana, mutta pysyneet vuodesta 2015 asti yli 2000 tapauksessa (Kaavio 2). Vuoden 2011 alussa tulleen lainmuutoksen myötä alaikäisten uhrien tilastoitu määrä on kasvanut, sillä lähisuhdeväkivalta muuttui virallisen syytteen alaiseksi. Lisäksi 2015 voimaan tullut lastensuojelulain muutos (1302/2014), jolla laajennettiin ilmoitusvelvollisuutta tilanteissa, jossa on syytä epäillä lapsen henkeen ja terveyteen kohdistunutta rikosta. (Tilastokeskus 2021.)

Kaavio 2

Vuonna 2020 alaikäisiin kohdistaman väkivallan tekijöistä 67 prosenttia oli miehiä. Miesten osuus on kuitenkin vähentynyt, sillä vuonna 2009 lukema oli lähes 75 prosenttia. Alaikäisistä uhreista kaikkiaan 50,3 prosenttia oli poikia vuonna 2020. Tilastollisesti alaikäisten uhrien sukupuolijakautuksessa tyttöjen osuus kasvaa iän myötä. Eniten väkivaltaa kohtaa 5–9-vuotiaat lapset ja vähiten 15–17-vuotiaat (Kaavio 3). (Tilastokeskus 2021.)

Kaavio 3

5 POLIISIN ENNALTA ESTÄVÄ TYÖ

Poliisin ennalta estävä toiminta on säädetty poliisin tehtäväksi poliisilaissa (2011/872). Ennalta estävän työn avulla ylläpidetään yhteiskunnan ja ihmisen turvallisuutta sekä tunnetta turvallisuudesta. Ennalta estävän työn tehtävät ylläpitävät luottamusta poliisiin, sillä turvallisuutta heikentäviin tapahtumiin ja kehitykseen puututaan varhain. Ennalta estävä työ on kannattavaa myös taloudellisesti, sillä rikoksista ja häiriöistä aiheutuvat vahingot sekä syyllisten saattamisesta edesvastuuseen aiheutuu yhteiskunnalle paljon kustannuksia. Rikokset ja häiriöt vaikuttavat ihmisen turvallisuuden tunteeseen heikentävästi ja menestyvä yhteiskunta vaatii vahvan turvallisuuden tunteen kansalaisille. (Sisäministeriö 2018, 9.)

Ennalta estävää työtä (EET) ei käsitellä tässä työssä laajemmin, mutta käymme siihen kuuluvat työmuodot läpi, sillä yleensä MARAK-toiminta kuuluu ennalta estävän työn alaisuuteen poliisissa. Ennalta estävän työn yksi muoto on lähipoliisitoiminta, joka on näkyvää poliisitoimintaa ja sen tavoitteena on, että poliisi on osa paikallista yhteisöä, jossa poliisi tunnetaan ja häneen luotetaan. EET sisältää moniammatilliset työmuodot, joihin sisältyy Ankkuri ja MARAK. Ankkuritoiminnan tavoite on katkaista nuorten rikoskierte mahdollisimman varhain. Ankkuritoimintaan kuuluu myös ennalta ehkäistä väkivaltaista radikalisoitumista. Joillakin alueilla Ankkuritoiminta hoitaa myös perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvät tapaukset. Yksi työmuoto ennalta ehkäisevään poliisityöhön on POR eli paikallinen ongelmanratkaisu, jonka tarkoitus on ratkaista paikallisia turvallisuusongelmia paikallisten toimijoiden kanssa yhteistyössä. (Sisäministeriö 2018, 21.)

5.1 Poliisilaki

Poliisilain 1 luvun 1 §:ssä (2011/872) on määritelty poliisin tehtävät. Pykälän mukaan poliisin tehtäviin kuuluu ” - oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen”. Rikosten ennalta estäminen on poliisilaissa määritelty poliisin tehtäväksi. Ennalta estävällä toiminnalla ylläpidetään ihmisten ja yhteiskunnan turvallisuutta ja sen tunnetta. Lisäksi ennalta estävä työ kasvattaa ja ylläpitää luottamusta poliisiin. (Sisäministeriö 2018, 12.)

Poliisi pyrkii toiminnassaan edistämään sovinnollisuutta. Poliisilain 1 luvussa 6 §:n 1. momentissa käsitellään tehtävien hoitoa. Momentissa säädetään, että poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen.

5.2 Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019–2023 (Enska)

Sisäministeriön asettama työryhmä on valmistellut poliisin ennalta estävän toiminnan strategian vuosille 2019–2023 (Sisäministeriö 2018, 8). Strategiakaudelle 2019–2023 on määritelty ennalta estävän työn tavoitteet, kohdealueet ja linjaukset (Sisäministeriö 2018, 10).

Strategian mukaan tavoitteena on minimoida rikosten ja turvallisuutta heikentävien häiriöiden aiheuttamia kustannuksia. Kustannuksilla tarkoitetaan taloudellisia ja inhimillisiä kustannuksia yhteiskunnalle sekä ihmisille. Ennalta estävällä työllä ylläpidetään ja vahvistetaan ihmisten turvallisuutta ja sen tunnetta. Ihmisten luottamuksen ylläpitäminen ja vahvistaminen poliisia kohtaan on ennalta estävän työn yksi tavoitteista, jossa huomiota on kiinnitetty erityisesti eri väestöryhmiin, vähemmistöihin, ikäryhmiin ja alueisiin sekä niiden eri tarpeisiin. Lisäksi ennalta estävän toiminnan tulee tukea poliisin muuta toimintaa. Erilaiset yhteistyöverkot ovat koko poliisiorganisaation hyödynnettävissä. (Sisäministeriö 2018, 11–12.)

Strategian mukaan väkivallan määrä Suomessa on vähentynyt muutaman viime vuoden aikana, mutta henkirikollisuuden määrä on Euroopan unionin jäsenmaista kymmeneksi korkein. Suomen henkirikostilastot ovat keskimääräistä korkeammat verrattuna muihin kehittyneisiin teollisuusmaihin. Henkirikoksen uhriksi valikoituu yleisimmin mies, jonka on surmannut tuttava tai ystävä. Toiseksi yleisin henkirikoksen uhri Suomessa on nainen, jonka on surmannut parisuhdekumppani. Henkirikos on yleinen seuraus pitkittyneestä ja raaistuneesta väkivallasta, joka on ominaista perhe- ja lähisuhdeväkivallalle. (Sisäministeriö 2018, 24.)

Strategiassa linjataan, että poliisin tulee ennalta estää väkivallan uhriksi joutumista sekä tekijäksi ajautumista. Auttamalla väkivallan uhria voidaan ennalta ehkäistä uudelleen väkivallan uhriksi joutumista sekä alttiutta ryhtyä väkivallan tekoon. Väkivallan vaikutukset uhriin riippuvat paljolti uhrin omasta elämäntilanteesta, tukiverkosta ja uhrin voimavaroista. Lapset, jotka ovat kokeneet tai nähneet lähisuhdeväkivaltaa ovat suuremmassa riskissä joutua sen kohteeksi tai tekijäksi myöhemmin elämässään. (Sisäministeriö 2018, 25.)

Rikosuhridirektiivi eli EU:n direktiivi 2012/29/EU toi mukanaan uudistuksia esitutkintalakiin. Vuonna 2016 voimaan tulleet uudistukset velvoittavat esitutkintaviranomaista ilmoittamaan ilman aiheettomia viivytyksiä asianomistajalle tämän oikeuksista tukipalveluihin ja neuvontaan. Lisäksi asianomistajalle tulee kertoa oikeuksista tulkkaukseen, käännöksiin, korvauksiin, suojeluun ja kulukorvauksiin. Erityisen tärkeää on arvioida rikoksen uhrin suojelutarve ja tunnistaa uhrin haavoittuvuus esi-

tutkinnassa. Asianomistajalle tulee tehdä yksilöllinen arviointi, jossa arvioidaan asianomistajan yksilöllinen haavoittuvuus ja tarve erityistoimille, jotta uhria voidaan suojella lisäkärsimykseltä esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä. (Sisäministeriö 2018, 25.)

Strategian mukaan poliisi toteuttaa arvioivaa toimintaa. Huolta aiheuttaviin henkilöihin liittyvät väkivallan riskit arvioidaan ja heidät ohjataan muiden viranomaisten tarjoamien palveluiden piiriin. Väkivallan riskiä vähentäviä palveluita tarjoavien viranomaisten ja poliisin on tehtävä tiivistä yhteistyötä. Terveydenhuollon viranomaisilla on suuri merkitys näiden palveluiden tuottajana ja siten ne ovat tärkeitä sidosryhmiä poliisille. (Sisäministeriö 2018, 27.)

Sisäministeriön julkaisussa Poliisin ennalta estävän toiminnan strategian Enska toimeenpanoraportti 2019 on listattuna ennalta estävän toiminnan tavoitteet ja toimenpiteet. Naisiin kohdistuvan väkivallan sekä lähisuhde- ja perheväkivallan torjuminen on nostettu yhdeksi kärkiteemaksi. Moniammatillinen MARAK-toiminta ja Istanbulin sopimuksen (53/2015) toimeenpano liittyvät kärkiteemaan. (Sisäministeriö 2020, 16.)

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella ennalta estävä toiminta on johdettua ja organisoitua. Toiminnasta vastaa siihen erikoistuneet työntekijät. Kaakkois-Suomessa ennalta estävä toiminta aloitti vuoden 2019 tammikuussa. Ryhmässä aloitti tuolloin neljä vanhempaa konstaapelia ja yksi ylikonstaapeli. Toiminnon tuloksista raportoidaan ja tuloksia seurataan tilastojen avulla. Tällä tavoitellaan toiminnon kehittämistä ja sen ohjaamista. (Sisäministeriö 2020, 32.)

Lähisuhdeväkivalta- ja perheväkivaltatapausten ehkäisystä vastaa tutkintayksikkö. Tämä tarkoittaa sitä, että esitutkinnan aikana asiakkaat pyritään ohjaamaan avun piiriin, jolla tarkoitetaan toista viranomaista tai kolmannen sektorin toimijoita. Toiminnassa on mukana myös Rikosuhripäivystys. (Sisäministeriö 2020, 33.)

5.3 Istanbulin sopimus

Istanbulin sopimus (53/2015) astui voimaan Suomessa 1.8.2015. Istanbulin sopimuksella tarkoitetaan Euroopan neuvoston yleissopimusta. Sopimus koskee kaikkea naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja. Sopimusta tulee soveltaa kaikkiin perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreihin. Sopimusta ei sovelleta Suomessa vain naisiin, se koskee myös miehiä ja poikia väkivallan uhreina. Sopimus velvoittaa Suomea toimimaan väkivallan uhrien auttamiseksi ja suojelemiseksi. Sopimus on keskittynyt väkivallan ennalta ehkäisemiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 11.)

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut vuonna 2017 Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman. Suomessa naisiin kohdistuva väkivalta on noussut kansainvälisesti merkittäväksi ihmisoikeusongelmaksi. Vuonna 2014 Euroopan unionin perusoikeusviraston tutkimuksen mukaan 30 prosenttia 18–74-vuotiaista naisista on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa nykyisen tai entisen kumppanin toimesta. Suomelle on annettu monia huomautuksia, etteivät Suomen tekemät toimenpiteet naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi ole riittäviä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 11.)

Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma sisältää yhteensä 46 toimenpidettä, jotka koskevat hallinnon eri aloja. Suunnitelma tehdään aina neljäksi vuodeksi kerrallaan. Toimeenpanosuunnitelmassa on listattu ennaltaehkäisyyn liittyvät toimenpiteet, joita ovat kansalaisjärjestöt ja kansalaisyhteiskunta, tietojen kokoaminen ja tutkimus, yleiset velvoitteet, valistus, koulutus, ammattihenkilöstön koulutus, ennalta ehkäisevät puuttumis- ja hoito-ohjelmat sekä yksityisen sektorin ja joukkoviestintien osallistuminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 12–20.)

5.4 Sosiaali- ja terveysministeriön selvitystyö lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriössä käytiin loppuvuodesta 2018 ”Stop lähisuhdeväkivallalle!” -aiheinen keskustelu. Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikon ja sisäministeri Kai Mykkäsen aloitteesta pidetyn keskustelun tavoitteena oli löytää keinoja lähisuhdeväkivaltatyön tehostamiseksi. Kyseisen keskustelun pohjalta ministerit esittivät jatkosuunnitelmana, jonka tavoitteena oli selvittää hyvät käytännöt lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn ja siihen, miten toimivat käytännöt voitaisiin vakiinnuttaa koko Suomen alueella. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019a, 5.)

Muihin pohjoismaihin verrattuna, Suomessa on siirrytty myöhään lainsäädännön ja lähisuhdeväkivaltatyön kehittämistyöhön. Suomessa on 20 vuoden aikana menty paljon eteenpäin lähisuhdeväkivallan ehkäisyn saralla, jonka ansiosta myönteistä kehitystä on havaittavissa ilmiön suhteen. Sosiaali- ja terveysministeriö, aluehallintovirasto ja Kuntaliitto ovat yhdessä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa määritelleet valtakunnallisia suosituksia työmenetelmistä, rakenteista ja työnkuvista ammattilaisten avuksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019a, 19.)

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton laatima suositus *Tunnista, turvaa ja toimi - lähisuhdeväkivallan ehkäisyn suositukset* ohjaavat lähisuhdeväkivaltatyötä lakien lisäksi. Edellä mainitut suositukset on suunnattu kuntatoimijoille, jotka ovat vastuussa alueellaan rakenteiden ja palveluiden järjestämisestä. Kyseessä on kansalliset suositukset, joiden tarkoitus on edistää ja tukea alueellista ja paikallista työtä lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi. Strategisen suunnittelun tärkeyttä korostet-

tiin laadituissa suosituksissa. Väkivallan vastaisen työn on oltava koordinoitua, mallinnettua ja väkivaltaan puuttuvien ammattilaisten valmiuksia tulee parantaa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019a, 19–20.)

6 LÄHISUHDEVÄKIVALLAN RIKOSPROSESSI JA SOVITTELU

Rikosprosessin tehtävä on rikosvastuuseen saattaminen ja rikosprosessi on luotu siten, että aineellinen rikosvastuu toteutuisi varmasti ja nopeasti. Rikosprosessissa tulee huolehtia myös yksilön oikeusturvan toteutumisesta. Pelkkä aineellinen oikea lopputulos ei siis riitä. Rikosprosessimenettelyn tulee täyttää kaikki oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin tunnusmerkit. Rikosprosessi ei saa missään vaiheessa loukata tai vaarantaa henkilön ihmisoikeuksia. (Jokela 2008, 6–7.)

Poliisihallituksen ohjeessa määritetään rikoksen uhrin ohjaamiseen ja rikosasioiden sovitteluun liittyviä asioita. Ohjeistuksen tarkoitus on ohjata poliisia kiinnittämään erityistä huomiota rikoksen uhrin, hänen läheistensä ja rikosasian todistajan asemaan ja varmistaa osaltaan, että heitä ohjataan prosessin aikana tarvittavien ja saatavilla olevien palveluiden piiriin. (Poliisihallitus 2019, 3.)

Rikos- ja riita-asioiden sovittelusta säädetään lailla rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1015/2005). Rikos- ja riita-asioiden sovittelua ohjaa, valvoo ja johtaa sosiaali- ja terveysministeriö. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos on vastuussa sovittelupalveluiden valtakunnallisesta koordinoinnista, kehittämisestä sekä tilastoinnista. (Poliisihallitus 2019, 12.)

6.1 Lähisuhdeväkivallan rikosprosessi

Rikosprosessi koostuu poliisin suorittamasta esitutkinnasta, joka alkaa, kun on syytä epäillä, että on tapahtunut rikos. Poliisi selvittää tapahtumia ja selvittää ketkä ovat asianosaiset ja millaiset vahingot rikos on aiheuttanut. Poliisin tehtävä on kerätä todistusaineistoa eri tavoilla. Joissain tapauksissa esitutkinnan aikana poliisi ja rikoksen uhri täyttävät lomakkeen, jossa arvioidaan henkilön suojelun tarvetta. Suojelun tarpeeseen vaikuttavia asioita ovat uhrin henkilökohtaiset ominaisuudet, rikoksen laatu ja olosuhteet. (Rikosuhripäivystys 2018, 12–13.)

Esitutkintalain (22.7.2011/805) 4 luvussa 18 §:ssä on listattu asianomistajalle tehtävät ilmoitukset. Poliisin tulee esitutkintalain mukaan kertoa asianomistajalle ilman viivytyksiä asianomistajaan liittyvät seikat ja rikoksen laatu huomioon ottaen asianomistajan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Asianomistajalle tulee kertoa käytettävistä tukipalveluista silloin, kun henkilöön liittyvät seikat ja rikoksen laatu sitä edellyttää. Asianomistajalle on samoin edellytyksin kerrottava myös keinoista asianomistajan suojelemiseksi henkeen ja terveyteen kohdistuvalta uhalta. (Rikosuhripäivystys 2018, 17.)

Poliisilta esitutkintapöytäkirja siirtyy syyttäjälle ja syyttäjä tekee päätöksen rikosnimikkeestä, josta syyte nostetaan. Syyttäjä tekee syyteharkintaa eli arvioi onko asiassa näyttöä sekä onko kyseessä

sellainen rikos, että siitä on syyte nostettava. Jos syyttäjä nostaa syytteen asiassa, se etenee käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Käräjäoikeudessa asia voidaan käsitellä tietyin edellytyksin kirjallisessa menettelyssä tai perinteisessä suullisessa pääkäsittelyssä. (Rikosuhripäivystys 2018, 17.)

Rikosasia käsitellään käräjäoikeudessa, jos syyttäjä päättää nostaa asiasta syytteen. Tämän jälkeen asianomistajalle laitetaan pyyntö vaatimusten toimittamiseksi ja asianomistajan tulee toimittaa vaatimukset käräjäoikeuteen kirjallisesti. Suulliselle käsittelylle määrätään käsittelypäivä ja siitä ilmoitetaan syytetylle. Kutsussa ilmoitetaan syytetylle myös mistä häntä syytetään ja mahdolliset korvausvaatimukset. Suullisessa pääkäsittelyssä syyttäjä esittää syytteen sekä vaatimukset, joita hän ajaa. Myös asianomistaja voi esittää vaatimuksensa istunnossa, hänen puolestansa vaatimukset voi esittää myös asianomistajan avustaja. Syytetty tai syytetyn avustaja esittävät vastauksensa syyttäjän ja asianomistajan vaatimuksiin. Pääkäsittelyssä syyttäjä esittelee asian sekä todistelun tuomioistuimelle. (Oikeuslaitos 2021.)

Loppulausuntopuheenvuorot päättävät käsittelyn ja tuomioistuin harkitsee päätöstään. Tuomio voidaan antaa harkinnan jälkeen istuntosalissa tai käräjäoikeuden kansliasta myöhemmin. Käräjäoikeus tekee päätöksen, onko syytetty syyllistynyt rikokseen sekä määrää rangaistuksen ja korvausvelvollisuuden. Käräjäoikeus voi jättää myös tuomitsematta, jos tuomioistuin katsoo näytön olevan riittämätön. Käräjäoikeuden tuomioon voidaan hakea muutosta hovioikeudesta. Hovioikeus päättää antaako, se jatkokäsittelylupaa asiassa. (Oikeuslaitos 2021.)

Rikosprosessiuudistuksessa vuonna 1997 pyrittiin parantamaan rikoksen uhrin eli asianomistajan asemaa rikosprosessissa. Sittemmin asianomistajan oikeutta avustajaan on laajennettu moneen kertaan. Lähisuhdeväkivallan uhrilla on erityinen asema rikosprosessissa ja tuomioistuin voi määrätä laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL) 2 luvun 1a§:n mukaisen asianomistajan avustajan lähisuhdeväkivallan uhrille valtion varoista. Avustaja voidaan määrätä jo esitutkintavaiheessa. ROL:n mukaan asianomistajan avustajan määräys tulee kyseeseen silloin, kun on kyse rikoslain 21 luvun 1–6 §:ssä tarkoitetussa rikosasiasta, jos sitä asianomistajan ja rikoksesta epäillyn välinen suhde vaatii, ja sitä on pidettävä perusteltuna. Asianomistajan ja rikoksesta epäillyn välisellä suhteella on yleisesti tarkoitettu perheväkivaltaa. (Jokela 2008, 131–133.)

Asianomistalla on oikeus myös käyttää tukihenkilöä, mikäli edellytykset täyttyvät. Edellytykset tukihenkilön määräämiseksi on samat kuin avustajan määräämiseksi, eli silloin kun ROL 2 luvun 1a:n mukaiset edellytykset täyttyvät voidaan määrätä avustaja ja tukihenkilö. Tukihenkilö on oikeutettu päivärahaan, korvauksiin menetetyistä ansioista ja matkakuluihin valtion varoista ja tuomioistuin

määrää tukihenkilön asianomistajalle. ROL 2 luvun 3 §:n mukaan rikoksen asianomistajalle voidaan määrätä tukihenkilö, jos häntä kuullaan henkilökohtaisesti asian selvittämiseksi ja voidaan katsoa, että hän tarvitsee tukea esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä. (Jokela 2008, 137.)

6.2 Lähisuhdeväkivallan sovittelu

Sovittelu on rinnakkainen tai täydentävä menetelmä rikosprosessille. Asianomistajalle sovittelu on maksuton palvelu, jossa asianomistajalle ja rikoksen tekijälle järjestetään tilaisuus keskustella uhrille aiheutuneista henkisistä ja aineellisista vahingoista puolueettoman sovittelijan välityksellä. Sovittelutoimistot tarjoavat palvelua ja sitä on saatavilla valtakunnallisesti. (Poliisihallitus 2019, 12.)

Sovittelu ei estä asian käsittelyä esitutkinnassa, eikä syyteharkintaa. Sovittelu ei myöskään ole este asian käsittelyyn tuomioistuimessa. Asianosaisten päästessä asiasta sopuun, sovittelussa laaditaan sopimusasiakirja sovinnosta. Sovittelu voi vaikuttaa asian käsittelyyn poliisissa, syyttäjällä tai tuomioistuimessa. Sovittelu voi vaikuttaa tuomioistuimen määräämään rangaistukseen. Rikosprosessissa asianomistajalla on mahdollisuus saada vahingonkorvauksia häneen kohdistuneen loukkauksen osalta. Sovittelusta voidaan mahdollisesti saada helpotusta henkisellä tasolla, mitä rikosprosessi ei voi tarjota. Sovittelussa voidaan luottamuksellisesti keskustella asianosaisten kanssa asianomistajalle aiheutuneesta mielihahasta ja henkisistä traumoista. (Poliisihallitus 2019, 12.)

Poliisi pyrkii toiminnassaan edistämään sovinnollisuutta, mutta poliisi ei voi kuitenkaan toimia sovittelijana, koska tämä vaarantaisi rikostutkinnan objektiivisuusperiaatteen noudattamisen (Poliisihallitus 2019, 13). Sovittelun edistämiseen ja kehittämiseen tulee poliisihallitukselta kannustusta, jonka tavoitteena on puuttua varhaisessa vaiheessa oireileviin nuoriin ja heidän häiriökäyttäytymiseensä. Puuttuminen ja moniviranomaisyhteistyön aloittaminen voi sisältää sovittelutoimenpiteitä ja näin toimia ennalta estävästi. (Poliisihallitus 2019, 15.)

Ainoastaan viranomainen voi tehdä aloitteen sovittelun aloittamiseksi lähisuhdeväkivaltarikoksissa. Viranomaislähtöisyyttä on perusteltu sillä, että uhria ei ole painostettu epäillyn toimesta sovitteluun. Sovittelun kautta asianosaiset voivat päästä muiden viranomaisten tarjoamien tukipalveluiden piiriin ja saada niiden kautta tarvitsemaansa tukea ja apua. (Poliisihallitus 2019, 13.)

Sovittelutoimisto tekee päätöksen sovittelun aloittamiseksi ja arvioivat tapauksen edellytykset sovitteluun. Sovittelutoimisto hoitaa käytännön asiat sovittelun aloittamiseksi, kuten asiakirjat, tulkit ja toimittaa tietoja poliisille ja syyttäjälle sovittelun kulusta sekä lopputuloksesta. Poliisi voi lähettää esitutkintamateriaalit sovittelutoimistoon, jos asianomaiset ovat antaneet suostumuksen tähän. Sovittelijoina toimivat siihen koulutuksen saaneet vapaaehtoiset henkilöt. Sovittelijoiden tehtävänä on

yrittää löytää molempia osapuolia tyydyttävä ratkaisu, rikoksen haittojen korvaamiseksi uhrille. Sovittelu voidaan keskeyttää sovittelutoimiston toimesta, jos sovittelun edellytykset eivät enää täyty. Sovittelun päättyessä sovittelijat laativat sopimuksen sovittelun lopputuloksesta ja se allekirjoitetaan, jonka jälkeen se toimitetaan poliisille ja syyttäjälle. Sopimuksesta tulee osa esitutkimamateriaalia. (Poliisihallitus 2019, 16.)

7 LÄHISUHDEVÄKIVALLAN VAIKUTUKSET

Lähisuhdeväkivallalla on monenlaisia vaikutuksia. Fyysisiä vaikutuksia ovat ruumiilliset vammat kuten mustelmat ja murtumat. Lisäksi vaikutukset voivat näkyä tunne-elämään ja käyttäytymiseen liittyvinä haasteina, joita ovat esimerkiksi masennus ja ahdistus. Uhrin auttamisen turvaamiseksi on tärkeää tunnistaa psyykkiset seuraamukset. Seuraukset voivat vaikeuttaa väkivaltaisen tilanteen käsittelemistä. On tavallista, että uhri on luonnottoman tyyni ja välinpitämätön kokemaansa tilanteeseen nähden. Uhrille voi olla ominaista kieltäminen, lamaantuminen ja vihamielinen käytös. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos 2021.)

Lähisuhdeväkivalta on Suomessa mittava taloudellinen ja kansanterveydellinen ongelma. Lisäksi se vaikuttaa laajasti yhteisöjen ja yksilöiden turvallisuuden tunteeseen ja kokemukseen hyvinvoinnista. Lähisuhdeväkivalta työllistää useita eri viranomaisia ja ammattilaisia. Vain noin 10 prosenttia lähisuhderikoksista tulee poliisin tietoon. Vuonna 2018 poliisin tietoon tulleissa pari- ja lähisuhdeväkivaltatapauksissa oli yhteensä 9 900 rikoksen uhria. (Mela & Niklander 2019.)

7.1 Lähisuhdeväkivallan vaikutukset yleisesti

Lähisuhdeväkivallan vaikutukset voivat olla hyvin moninaisia ja reagointi yksilöstä riippuen erilaista. Reagoiminen tapahtuneeseen rikokseen on normaalia. Reagointiin voivat vaikuttaa henkilön aikaisemmat kokemukset, henkilön omat voimavarat, elämäntilanne ja asioiden käsittelytavat. Ihmiset reagoivat eri tavoilla tapahtuneeseen, osalle aiheutuu tapahtuneesta vain vähän harmia, kun taas toiselle tapahtuma voi olla erittäin järkyttävä ja traumaattinen kokemus. Ihminen saattaa kokea tapahtuneen painajaismaisena ja epätodellisena. Rikoksen uhri saattaa kokea ahdistusta, ja se aiheuttaa arvottomuuden tunnetta ja tuskaa. Pelko on myös yleinen tunne, jota uhri saattaa kokea. Pelko saattaa kohdistua rikosentekijään tai rikoksen toistumiseen. Oikeudenkäynnissä uhri joutuu pelosta huolimatta kohtamaan rikoksen tekijän, ja se voi joistain tuntua ylivoimaiselle. Häpeän ja syyllisyyden tunteet sekoittuvat toisiinsa. Uhrin saattavat tuntee syyllisyyttä tapahtuneesta ja syyttävät itseään tapahtuneesta. Uhrin saattavat ajatella, että toimimalla itse eri tavalla he voisivat välttyä tällaisilta tapahtumilta jatkossa. (Rikosuhripäivystys 2018, 45.)

Traumaattinen kokemus saattaa heikentää rikoksen uhrin kykyä toimia ja ajatella. Uhri ei välttämättä sisäistä hänelle kerrottuja tietoja. Rikoksen uhreilla saattaa esiintyä syömishäiriöitä, masennusta ja itsetuhoista käyttäytymistä. Rikoksen uhreilla saattaa esiintyä myös päihteiden ja lääkkeiden väärinkäyttöä sekä itsemurhayrityksiä ja -ajatuksia. Tulevaisuuden hahmottaminen voi olla uhrille vaikeaa traumaattisen kokemuksen jälkeen. (Rikosuhripäivystys 2018, 46.)

7.2 Nainen lähisuhdeväkivallan uhrina

Väkivallan kohdistuessa raskaana olevaan naiseen on riskinä ennenaikainen syntymä, infektio, keskenmeno, abortti, istukan repeäminen, syntymättömän lapsen vakava vammautuminen ja kuolema. Lisäksi väkivalta aiheuttaa raskaana olevalle naiselle stressiä, ahdistushäiriötä, masennusta, itsemurha-aikeita ja päihteiden väärinkäyttöä, joilla on vaikutusta sikiön kehitykselle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 214.)

Naisuhritutkimuksen mukaan parisuhteessa koettu väkivalta ei lopu eroon, sillä puolet miehistä, jotka olivat käyttäytyneet väkivaltaisesti parisuhteen aikana, olivat jatkaneet väkivaltaista käytöstä parisuhteen päätyttyä tai erilleen muuton jälkeenkin. Itse erotilanne tai tieto aikomuksesta erota, voi tutkimusten mukaan lisätä riskiä vakavalle väkivallalle ja nostaa kuolettavan väkivallan uhkaa. Joskus väkivalta voi alkaa vasta eron yhteydessä tai olla eron syy. Yksi eron jälkeen tunnistettuja väkivallan muotoja on vainoaminen, joka voi edetä jopa henkirikokseen asti perhesurman muodossa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 2015.)

Vainoaminen on kriminalisoitu Suomessa vuonna 2014, kun rikoslain muutos 879/2013 astui voimaan 1.1.2014. Uuden säännöksen mukaan henkilö voidaan tuomita vainoamisesta, jos tämän katsotaan toistuvasti uhkaavan, seuraavan, tarkkailevan, ottavan yhteyttä tai muutoin rinnastettavalla tavalla vainoaa toista siten, että se on omiaan aiheuttamaan ahdistusta tai pelkoa. (Rikoslaki 25 luku 7a §.)

Sari Hannikaisen (2019) kirjoittamassa lehtijutussa Mari Soikkonen kertoi tarinansa Anna-lehdelle. Vuonna 2018 Mari Soikkonen menetti lapsensa perhesurman vuoksi. Soikkosen ex-mies tappoi heidän yhteisen kuusivuotiaan tyttären lähestymiskieltohakemuksen vuoksi. Soikkonen kertoi, että pariskunnan yhdessäolon aikana hänellä ei saanut olla puhelimesa pääsykoodia, jotta miehellä oli pääsy puhelimeen. Soikkosen tullessa raskaaksi mies oli selannut kalenteria ja laskenut voiko tuleva lapsi olla hänen. Vuonna 2017 Soikkonen muutti pariskunnan yhteisestä kodista pois, ja samalla pariskunta jakoi lapsen huoltajuuden puoliksi. Eron jälkeen ex-mies lähetti Soikkoselle epämiellyttäviä viestejä päivittäin. Päivässä saattoi tulla jopa 100 viestiä. (Hannikainen 2019.)

Soikkonen pyysi poliisilta apua vuoden 2018 syksyllä ja lopputuloksena päädyttiin hakemaan lähestymiskieltoa. Sinä päivänä, kun haastemies oli antanut tiedoksi ex-miehelle lähestymiskieltohakemuksen, ex-mies surmasi heidän yhteisen tyttärensä. Ex-mies oli hakenut tyttären päiväkodista, vaikka oli Soikkosen vuoro hakea tytär tuolloin. Ex-mies oli ampunut tyttären ja itsensä oman kotitalon eteisessä. Tapauksen esitutkintapöytäkirjassa psykologin näkemys teon motiiviin liittyen oli,

että ex-mies syytti Soikkosta parisuhteen päättymisestä ja ongelmista. Lisäksi mies ei pystynyt näkemään omaa osuuttaan parisuhteen tapahtumiin. Psykologin mukaan *“[Miehen nimi] ei kyennyt asettamaan tyttären oikeutta elämään hänen oman tarpeensa yläpuolelle kostaa ex-puolisolle.”* (Hannikainen 2019.)

7.3 Perheväkivallan vaikutus lapseen

Yksi tärkeimmistä ihmisoikeuksista on lapsen oikeus väkivallattomuuteen. Vastuu suojelusta on lapsen vanhemmilla tai huoltajalla. Lasta tulee suojella ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta. Huoltajien lisäksi lasten ja perheiden kanssa toimivilla on terveydenhuoltolain 1326/2010, valtioneuvoston asetuksen 338/2011 ja lastensuojelulain 417/2007 mukaan velvollisuus tukea vanhempia ja huoltajia kasvatustehtävissä ja tarjota perheelle apua mahdollisimman varhain. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 189.)

Yksi lapseen kohdistuvan väkivallan muodoista on perheenjäsenten väliselle väkivallalle altistaminen ja sen näkeminen. Perheenjäsenten välisen väkivallan kokemisella tarkoitetaan itse väkivaltaista tilannetta, ja sen kokemista sekä sen seurauksien näkemistä, joita voivat olla esimerkiksi vammat ja vauriot. Lisäksi käydyt keskustelut väkivallasta ja väkivallan äänet määritellään lapseen kohdistuvaksi väkivallaksi. Perheväkivallalle altistuminen voi altistaa lasta myös muunlaiselle perheen sisäiselle väkivallalle ja hoidon laiminlyönnille. Tutkimuksien mukaan väkivallalle altistumisen seuraukset voivat olla jopa vakavammat, kuin suoranaisesti väkivallan uhriksi joutuminen. 2019 tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan 4. ja 5. luokkalaisista 10 prosenttia oli nähnyt tai muuten todistanut joidenkin perheenjäsenten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana. Vastaavasti 8. ja 9. luokkalaisten osalta luku oli jo 11 prosenttia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 213–2014.)

Väkivallan kokeminen aiheuttaa uhan lapsen kehitykselle, niin fyysiselle kuin henkiselle. Parisuhdeväkivallalla on nähty olevan yhteys esimerkiksi lapsen kokemaan masennukseen, epäsosiaaliseen käyttäytymiseen, vihamielisyyteen ja tunteiden säätelyyn. Lapset mallioppivat nähdessään vanhempien välistä väkivaltaa ja sisäistävät väkivaltaisen toimintatavan liittyvän ihmissuhteisiin. Väki-valta voi vaikuttaa siihen, miten lapsi itse toimii tulevissa ihmissuhteissaan. Kokonaisuudessaan altistuminen perheväkivallalle vaikuttaa siihen, miten lapset pärjäävät elämässään opinnoissa tai työelämässä. Väki-vallalle altistuminen voi aiheuttaa vakavammat seuraamukset, kuin itse väkivallan kokeminen. Vanhempien välinen väkivalta voi kroonistuessaan aiheuttaa vakavaa uhkaa lapsen tunne-elämän kehitykselle, psykologiselle ja fyysiselle kehitykselle. Vanhempien henkinen väkivalta on riski lapsen mieliala- ja ahdistushäiriöihin. Lisäksi henkinen väkivalta vaikuttaa aivojen rakenteen muodostumiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 214–215.)

Suomen lainsäädännön haasteena on, että lapseen kohdistuvan henkisen väkivallan seurauksia ei tunnisteta automaattisesti. Nykylainsäädäntö ei siis tunnista henkisen väkivallan olevan omiaan tuottamaan psyykkistä tai muunlaista haittaa. Hallituksen esityksen 167/2003 mukaan *“mielipahan, surun tai pelon tunteet taikka niitä vastaavat elämään kuuluvat epämiellyttävät tunnetilat eivät oikeuskäytännön mukaan ole vahingonkorvauslain nojalla korvattavia henkilövahinkoja”*. Lisäksi hallituksen esityksen mukaan psyykkisen terveydentilan häiriön korvattavuus henkilövahinkona vaatii sen, että vahinko tulee pystyä toteamaan lääketieteellisin keinoin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 112–113.)

Vainoaminen perheväkivallan muotona liittyy myös paljon lapsiin, sillä monesti vainoaminen kietoutuu lapsiin liittyvään vanhempien tarpeelliseen yhteydenpitoon. Tällöin vainoajalle tarjoutuu mahdollisuus jatkaa vainoamista ja väkivaltaista käyttäytymistä entistä puolisoa ja lasta kohtaan tapauksien yhteydessä. Uhrien tunnistaminen sekä riski- ja uhka-arvion tekeminen on edellytys sille, että lapsia voidaan suojella vainolta vanhempien eron jälkeen. Turvasuunnitelma on yksi keino suojata vainon kohteena olevaa vanhempaa ja lasta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 215–216.)

Pitkäkestoiset riidat ja konfliktit ovat riski lapsen kehitykselle ja etenkin silloin, kun lasta käytetään erotilanteessa tai eron jälkeen riitojen välikappaleena. Tällaisessa tilanteessa lapsi kokee lojaliteettiristiriitaa ja oppii haitallisia malleja käsitellä ristiriitoja ja vaikeita tunteita. Perheessä, jossa vanhemmat riitelevät paljon on vähemmän lämpöä, yhteistä aikaa, kannustusta ja tiukempi kuri, minkä seurauksena lasten psyykkisten ongelmien riski lisääntyy. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 216.)

Vieraannuttaminen on yksi perheväkivallan muoto. Sille ei ole kuitenkaan olemassa yhtä yhteistä määritelmää, miten se voi ilmetä. Vieraannuttamista voidaan kuitenkin kuvata toimintana, jonka avulla toinen vanhemmista pyrkii vahingoittamaan lapsen ja toisen vanhemman välistä kiintymys- ja vuorovaikutussuhdetta. Vieraannuttavaa toimintaa on esimerkiksi pahan puhuminen toisesta vanhemmasta lapselle ja vanhemman yhteydenpidon rajoittaminen lapseen tai kokonaan yhteydenpidon estäminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 216–217.)

Lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi on ehdotettu, että Suomessa otettaisiin käyttöön Tanskan mallin mukaisesti Vanhemmuuskurssi erotilanteessa oleville vanhemmille. Lisäksi Suomessa tulisi pyrkiä katkaisemaan ylisukupolvisuuden ketju väkivallan suhteen ja lasten inhimillisen kärsimyksen vähentämiseksi lasten todistamaan parisuhdeväkivaltaan tulee puuttua hyvin herkästi. Turvakoti on yksi avun muoto perheväkivaltatilanteessa. Turvakodit tarjoavat välitöntä kriisiapua, tukea, neuvontaa ja ohjausta ympärivuorokautisesti. Turvakotiin ei tarvitse erillistä lähetettä ja se on asiakkaalle

maksutonta palvelua. Turvakodit ovat valtion rahoittamia ja laissa määriteltyä erityispalvelua lähisuhdeväkivaltaa kokeneille tai sen uhan alla eläville. Lapsi tai nuori ei voi tulla turvakotiin yksin, vaan hänellä tulee olla vanhempi mukana. Näin ollen lapsen oikeus saada turvakodin apua ja palveluita on vanhemman harkinnan varassa. Tanskassa on säädetty laki, jonka mukaan kaikilla turvakodissa vanhemman kanssa olevilla lapsilla on oikeus viiteen terapiakäyntiin trauman käsittelyn tueksi. Suomessa on ehdotettu, että valtio takaisi kriisiavun. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 220–221.)

8 LÄHISUHDEVÄKIVALTAAN PUUTTUMISEN KEINOT SUOMESSA

Tulevaisuudessa tulisi parantaa keskeisten ammattikuntien valmiuksia lähisuhdeväkivallan ja muiden väkivallan muotojen ehkäisytyötä lisäämällä. Lähisuhdeväkivaltaan puuttumista voitaisiin parantaa lisäämällä lähisuhdeväkivaltaa käsitteleviä opintojaksoja eri alojen pakollisena koulutuksena. Keskeisiä tahoja, jotka koulutuksesta todennäköisesti hyötyisivät ovat esimerkiksi poliisit, sosiaalityöntekijät, lääkärit, hoitajat, sosionomit ja juristit. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019a, 9.)

Marianne Mela ja Elisa Niklander (2019) tuovat julkaisussaan esille, että ammattilaiset eivät ole saaneet tarpeeksi tai ollenkaan koulutusta lähisuhdeväkivaltaan liittyen. Edistävällä tavalla puuttuminen lähisuhdeväkivaltaan vaatii ammattilaiselta riittävää kouluttautuneisuutta asiaan. Mela ja Niklander tekivät Jyväskylän yliopiston kanssa kartoituksen ammattilaisten omaan työhön liittyvistä lähisuhdeväkivallan koulutustarpeista. Kartoituksen tuloksista selvisi, että 64 prosenttia kartoitukseen osallistuneista poliiseista ilmoitti tarvitsevansa lisäkoulutusta. Terveystieteiden vastuualueen vastaava luku oli 87 prosenttia ja sosiaalihuollon vastaajista 75 prosenttia koki tarvitsevansa lisäkoulutusta lähisuhdeväkivaltatyöhön liittyen. (Mela & Niklander 2019.)

Monialainen toiminta on perusedellytys lähisuhdeväkivallan ehkäisyssä ja sen onnistumisessa. Työn haasteena ovat monialaiset organisaatioiden hallinnonjakosiilot, koordinointi ja yhteistyön johtaminen. Kaikilla tahoilla tulee olla selvät roolit ja vastuut, kuitenkin niin, ettei yksi taho omi asiaa itselleen. Väkivaltatyössä palveluverkoston koordinointi ja tiedonkulku on todettu haastavaksi eri toimijoiden välillä. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman Lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen ja ehkäisyn prosessit -selvityksen mukaan kuntien toimihenkilöillä ei ole tietoa oman kunnan alueen väkivallan uhreille tarjottavista palveluista ja niiden tuottajista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019a, 56–57.)

Lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen tavoite on ammattilaisten näkökulmasta väkivallan ehkäisy ja loppuminen, jonka kautta voitaisiin lisätä turvallisuutta. Lisäksi THL järjestää verkkokoulutusta lähisuhdeväkivallasta ja siihen puuttumisesta. Verkkokoulutus on luotu ammattilaisille, jotka kohtaavat työssään lähisuhdeväkivaltaa kohdanneita asiakkaita. Erityisesti koulutus on tarkoitettu ja kohdennettu sosiaali- ja terveydenhuollossa työskenteleville sekä poliiseille. THL:n järjestämässä verkkokoulutuksessa tarkastellaan lähisuhdeväkivaltaa ilmiönä sekä opetellaan keinoja, kuinka arkoihin ja pelottaviin tilanteisiin ammattilainen voi puuttua. (Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos 2019a.)

8.1 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpidesuunnitelma väkivallan ehkäisemiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut seitsemän toimenpidettä perheissä tapahtuvan lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi, joiden tavoite on mahdollistaa jokaiselle Suomessa asuvalle lapselle ja nuorelle turvallinen, väkivallaton elämä. Hankkeen tavoitteet on laadittu vuosille 2020–2025, joten tulevaisuudessa näemme, miten kyseinen hanke on edistänyt lähisuhdeväkivaltaan puuttumista. Ensimmäinen tavoite on, että lapsi- ja perhepalveluissa väkivalta otetaan järjestelmällisesti puheeksi ja selvitetään perheen kanssa yhdessä väkivallan riskitekijöitä. Esimerkiksi palveluissa tulee huomioida maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaisten vanhempien kulttuurisensitiivisen tiedon tarve ja tuki vanhemmuuteen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 222.)

Toisen toimenpiteen tavoite on kannustaa erotilanteessa olevia vanhempia yhteisvanhemmuuden suunnitteluun ja suunnitelman voisi laatia esimerkiksi kunnan järjestämässä perustason lapsiperhepalveluissa. Vanhemmuussuunnitelman laatimiseen ei kuitenkaan tule kannustaa, mikäli ei ole varmuutta siitä, ettei se aiheuta väkivallan uhkaa lapselle tai vanhemmalle. Kolmas toimenpide on lisätä muun muassa lastenvalvojien ja lastensuojelun työntekijöiden osaamista tunnistaa ja puuttua eron jälkeiseen väkivaltaan sekä erilaisiin väkivallan muotoihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 223.)

Neljäs toimenpide on laatia kirjallinen opas eri alueiden hoito- ja palveluketjuista tukemaan väkivallan tunnistamista ja puheeksi ottamista. Tarpeelliseksi tällainen opas koetaan siksi, että epävarmuus soveltuvista toimintatavoista ja tieto auttavista tahoista on puheeksi ottamisen estävä tekijä. Viidennen toimenpiteen tavoite on tarjota perheille psykososiaalista tukea ja hoitoa perustasolla ilman viivettä. Tarkoitus on tarjota perheille tällaisia palveluita ympäri Suomen yhdenvertaisesti. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 224–225.)

Toimenpide kuusi on erityisen merkityksellinen poliiseille, sillä poliisi on yksi tämän toimenpiteen vastuutahoja ja toimija. Tavoitteena on lisätä lapsi- ja perhepalveluiden eri toimijoiden sekä rikosrikköiden piirissä toimivien osaamista ja ymmärrystä erilaisista väkivallan muodoista, mukaan lukien henkinen väkivalta ja laiminlyönti. Tavoite on myös lisätä näiden toimijoiden ymmärrystä väkivallan haittavaikutuksista ja pitkäaikaisseuraamuksista. Toimenpiteen saavuttamiseksi on luotu Barnahus-verkkokoulutus, jonka tarkoitus on lisätä eri toimijoiden ymmärrystä ja osaamista lähisuhdeväkivalltaan liittyen. Seitsemäs toimenpide on taata kaikille väkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille mahdollisuus saada keskusteluapua ja arvio psyykkisestä voinnista sekä tarvittaessa hoitoa väkivaltaan perehtyneeltä taholta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b, 226–227.)

8.2 Poliisiammattikorkeakoulun toimet lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi

Euroopan unioni on ollut rahoittamassa tutkimus- ja innovaatioprojektia, jossa Poliisiammattikorkeakoulu oli mukana. Kyseessä oli IMPRODOVA-hanke, jonka tarkoituksena oli tuottaa koulutusideoita, suosituksia ja ohjeita Euroopan poliisiorganisaatioille, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille ja kolmannen sektorin toimijoille. Hanke kesti noin kahden vuoden ajan ja päättyi kesällä 2021. Hankkeen avulla pyrittiin luomaan positiivinen kierre, jonka avulla poliisille ja sosiaali- ja terveysviranomaisille ilmoitettaisiin useammin lähisuhdeväkivallasta. Hankkeessa pyrittiin hyödyntämään Poliisiammattikorkeakoulun aikaisempia lähisuhdeväkivaltaa käsitteleviä tutkimushankkeita ja niistä saatua asiantuntemusta. (Poliisiammattikorkeakoulu 2018.)

Omassa opetuksessamme Poliisiammattikorkeakoulussa on käsitelty useamman kurssin sisällä lähisuhdeväkivaltaa. Lisäksi Poliisiammattikorkeakoulussa on ollut mahdollista ottaa vapaasti valittavana lähisuhdeväkivaltaan keskittyvä kurssi yhteistyönä Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa.

9 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET AIHEESTA

Etsiessämme aiheeseemme liittyviä tutkimuksia löysimme useita opinnäytetöitä, joissa oli käsitelty MARAK-toimintaa. Lisäksi löysimme tutkimuksen MARAK-toiminnan vaikuttavuudesta, joka on tehty Isossa-Britanniassa. Aiheesta tehdyt opinnäytetyöt käsittelivät enemmän MARAK-toimintaa muiden toimijoiden toiminnan kehittämisen näkökannalta tai MARAK-toiminnan seuraamista. Löysimme useita aihetta sivuavia tutkimuksia. Lisäksi lähisuhdeväkivaltaa käsitteleviä töitä löysimme useita. Löydöksistämme huolimatta yhdessäkään opinnäytetyössä MARAK-toimintaa ei ollut tutkittu samasta näkökulmasta kuin meidän työssämme.

Sara Nieminen oli tehnyt opinnäytetyön Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa vuonna 2014 ”Parisuhdeväkivallan moniammatillisen riskinarvioinnin kehittäminen Kymenlaakson keskussairaalassa”. Tutkimuksessa Nieminen on tutkinut sairaalan henkilökunnan valmiuksia tunnistaa sekä auttaa lähi- ja parisuhdeväkivallan uhreja. (Nieminen 2014.)

Meri Ahonen ja Stina Luukkainen olivat tehneet Karelia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyön vuonna 2020 aiheesta ”Jälkiseurantalomakkeen kehittäminen Joensuun seudun ja Heinäveden MARAK-työryhmille. Ahosen ja Luukkaisen tutkimuksen tarkoituksena oli kehittää MARAK-työprosessin jälkiseurantaa. Työssä oli lisäksi käsitelty MARAK-toimintaa ja sen työprosessia. (Ahonen & Luukkainen 2020.)

Annina Eskola oli tehnyt Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyön vuonna 2020 aiheesta ”Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu”. Eskolan työssä käsiteltiin kattavasti lähisuhdeväkivaltaa ja MARAK-toiminta oli myös nostettu esiin. Tutkimuksessaan Eskola oli haastatellut MARAK-työryhmän jäseniä. (Eskola 2020.)

Jannice Toolanen oli tehnyt Pro gradu -tutkielman Lapin yliopistossa vuonna 2018. Toolasen Pro gradun aiheena oli ”Lasten osallisuuden huomioiminen moniammatillisessa riskinarviointikokouksessa”. Toolanen käsittelee työssään moniammatillista riskiarviointia ja miten se ottaa lapset huomioon. Tutkimuksen mukaan lasten huomioon ottaminen riskinarvioinnissa on vielä parannettavaa. (Toolanen 2018.)

”Naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta ja Rikosuhripäivystys” oli Tuuli Kellmanin Poliisiammattikorkeakoulussa 2020 tekemän opinnäytetyön aihe. Kellmanin työssä oli käsitelty kattavasti naisiin kohdistunutta lähisuhdeväkivaltaa. MARAK-toimintaa Kellmanin työssä ei käsitelty. Työssään Kellman tutki naisten kokemuksia lähisuhdeväkivallasta ja rikosuhripäivystyksen palveluiden käytön yleisyyttä. (Kellman 2020.)

Tiina Qvist oli tehnyt väitöskirjan Lapin yliopistossa vuonna 2019 aiheesta ”Parisuhdeväkivallan sovittelu Suomessa”. Qvistin työssä oli käsitelty kattavasti lähisuhdeväkivaltaa sekä sovittelua. Käytimme Qvistin työtä lähteenä työssämme, kun tarkastelimme sovittelua lähisuhdeväkivaltatapauksissa. MARAK-toimintoa Qvistin työssä ei ole mainittu. (Qvist 2019.)

Amanda Robinson (2004) oli tutkinut Cardiffin yliopiston tutkimuksessa MARAK-toiminnan vaikuttavuutta korkean riskiluokan lähisuhdeväkivallan uhreihin. Robinsonin mukaan MARAK-toiminnalla oli saatu aikaan positiivisia vaikutuksia lähisuhdeväkivallan uhreille Cardiffissa. (Robinson 2004.)

10 TUTKIMUS- JA ANALYYSIMENETELMÄT

Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja kysely teemahaastattelun avulla. Laadimme itse kysymykset haastattelua varten, jonka pohjana toimi tutkimuksen pääkysymys. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluna etänä vallitsevan koronatilanteen vuoksi. Haastattelut nauhoitettiin niiden litterointia ja analyysin tekemistä varten.

10.1 Tutkimuskysymykset ja kyselyn laatiminen

Tutkimuksen pääkysymys on ”Miten Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen MARAK-toimintamalli toimii ja mitkä ovat sen kehittämisehdotukset”. Tutkimuksen tarkentavien kysymysten avulla pyrimme selvittämään tarkemmin Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen MARAK-toimintaa, toimivuutta, ja kehittämistarpeita. Tarkentavavilla kysymyksillä pyritään selvittämään, mitä ovat Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueen MARAK-toiminnan toimintamallit ja miten ne toteutuvat eri poliisilaitoksilla. Lisäksi pyrimme selvittämään, miten poliisi ohjaa perheväkivaltaa kokeneen henkilön MARAK-toiminnan piiriin Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella. Viimeisellä tarkentavalla kysymyksellä pyrimme selvittämään, millaisia vaikutuksia MARAK-toiminnalla on saatu Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella ja onko MARAK-toiminnassa jotakin kehitettävää.

Laadimme itse kysymykset haastattelua varten, jonka lähtökohta on tutkimuksen pääkysymys ja kysymyksiä ohjaa tutkimuksen teema. Tutkimuskysymyksiä avulla on tarkoitus saada selville mahdollisimman laaja kuva Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueen MARAK-toiminnasta ja sen toimivuudesta. Tutkimuskysymykset on laadittu pohtimalla jo tiedossa olevaa tietoa aiheesta, kuitenkin sen liikaa ohjaamatta kysymyksiä. Teeman ympäriltä olettamus tutkijoina meillä oli, että Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella toteutetaan MARAK-toimintaa ja sen kautta poliisi ohjaa asiakkaita MARAK-toiminnan piiriin.

Tutkimuksen lähtöolettamana oli, että haastateltavat tietävät MARAK-toimintaan liittyvää teoriaa työskennellessään sen parissa. Näin ollen kysymykset voidaan laatia puolistrukturoituina niin, että tutkimuksen pääteema Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen MARAK-toimintamallin toimivuus ja kehittämiskohteet ohjaavat kysymyksiä oikeaan suuntaan ja haastateltava pystyisi vastaamaan näin ollen teeman mukaisesti esitettyihin kysymyksiin.

10.2 Laadullinen tutkimus

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, sillä otanta oli pieni ja kysymykset avoimia. Laadullisessa tutkimuksessa haastattelun tavoite on antaa mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85). Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on todellisen

elämän kuvaaminen ja tutkittavan asian kokonaisvaltainen tarkastelu (Hirsjärvi & Remes & Saja-vaara 2010, 161). Induktiivinen analyysi on yksi laadullisen tutkimuksen tyypillisistä piirteistä, jossa tutkijan tarkoitus on paljastaa odottamattomia seikkoja tarkastellen aihetta monitahoisesti ja hyvin yksityiskohtaisesti sen sijaan, että tutkija testaisi teoriaa tai hypoteeseja (Hirsjärvi ym. 2010, 164). Induktiivinen tutkimusote merkitsee laadullisessa tutkimuksessa sitä, että yksityisistä havainnoista edetään yleisiin merkityksiin ja niiden jälkeen litteroiduista haastatteluista saatujen havaintojen pohjalta edetään teemojen luontiin ja edelleen yleisten luokittelukategorioiden muotoiluun (Hirsjärvi ym. 2010, 266).

Tilastollisiin yleistyksiin pääseminen ei ole laadullisen tutkimuksen tarkoitus. Tutkimuksessa ilmiöitä ja tapahtumia yritetään kuvata sekä ymmärtää niiden toimintaa. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa on pyrkimys antaa ilmiölle teoreettinen tulkinta. Henkilöiden tietämyksen ilmiöstä tulee olla hyvä, jotta laadullinen tutkimus onnistuu. Haastateltavat henkilöt tulee valita tarkasti, jotta päästään tarkoituksen mukaiseen tulokseen. (Tuomi ym. 2018, 98.)

10.3 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Teemahaastattelu on yksi laadullinen metodi. Teemahaastattelussa tutkittavien näkökulmat ja äänet pääsevät esille (Hirsjärvi ym. 2010, 164). Teemahaastattelussa esitetään puoliavoimia kysymyksiä olettaen, että haastateltava ja tutkija ymmärtävät esitetyt asiat samalla tavalla (Tuomi ym. 2018, 90). Teemahaastattelussa tutkimus toteutetaan puolistrukturoidulla kyselyllä, johon on valittu etukäteen keskeiset teemat. Teemat valitaan sen perusteella, mitä tutkittavasta asiasta jo ennalta tiedetään. Teemahaastattelussa tarkoitus on esittää tarkentavia kysymyksiä valittuun teemaan liittyen ja löytää vastauksia tutkimuskysymyksiin. (Tuomi ym. 2018, 87–88.)

Teemahaastattelussa kysymykset kannattaa miettiä tarkkaan, sillä sen tarkoitus ja pyrkimys on löytää mahdollisimman hyvin merkityksellisiä vastauksia tutkimustehtävän mukaisesti tai tutkimuksen ongelmanasetteluun ja tarkoitukseen. Teemahaastattelussa voidaan pohtia, onko kaikille haastateltaville tarpeen esittää samat kysymykset tietyssä samassa järjestyksessä ja onko sanamuotojen oltava samat. Teemahaastattelu voi näin vaihdella jopa täysin avoimesta haastattelusta täysin strukturoituun haastatteluun. (Tuomi ym. 2018, 88.)

10.4 Teemahaastattelun toteutus

Päädyimme toteuttamaan kyselyn teemahaastattelua käyttäen, jotta saisimme mahdollisimman avoimia vastauksia tutkimuskysymyksiin ja haastateltavien tiedot aiheesta olisi mahdollista saada

laajasti esille. Valitsimme haastateltavat Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueelta niin, että tiedustelimme alueen ennalta estävän työn yhteisestä sähköpostiosoitteesta yhteyshenkilöä, jolla olisi MARAK-toimintaan liittyen tietoa. Saimme yhden henkilön yhteystiedot Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueelle, joka vastaa koko alueen MARAK-toiminnan koordinoinnista. Tämän myötä saimme kolmen henkilön yhteystiedot, joita kysyimme osallistumaan haastatteluun sähköpostin välityksellä. Kaksi kolmesta suostui haastatteluun, ja yksi ei vastannut yhteydenottoihin laisinkaan.

Lähetimme haastateltaville ennakoon laaditut kysymykset ja ohjeet haastatteluun liittyen sekä ehdotimme sopivaa ajankohtaa etänä suoritettavaan haastatteluun. Haastattelut toteutettiin 11.11.2020 ja 12.11.2020. Haastateltavia poliiseja ei tavattu henkilökohtaisesti. Aikaa haastatteluihin käytettiin 20–30 minuuttia. Toteutimme ensimmäisen haastattelun videoyhteydellä Microsoft Teams-sovelluksen välityksellä niin, että esitimme kysymykset yksitellen ja kyselyyn osallistunut henkilö sai vastata niihin vapaasti. Tallensimme videopalaverin haastateltavan luvalla sen litterointia varten. Toinen haastattelu suoritettiin haastateltavan toiveesta puhelimitse, jonka tallensimme puhelimen välityksellä haastateltavan luvalla. Haastattelut etenivät kysymys-vastaus-periaatteen mukaisesti ja haastateltavat vastasivat heille esitettyihin kysymyksiin pääosin siinä järjestyksessä, kun ne oli esitetty.

10.5 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Laadullinen eli induktiivinen aineiston analyysi voidaan jakaa karkeasti kolmeen eri vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on aineiston redusointi eli pelkistäminen. Toisessa vaiheessa aineisto klustroidaan eli ryhmitellään. Viimeinen eli kolmas vaihe on abstrahointi, joka tarkoittaa teoreettisten käsitteiden luomista. Tutkimusaineiston analyysi etenee seuraavassa järjestyksessä. Haastattelut kuunnellaan läpi ja kirjoitetaan auki sana sanalta. Tämän jälkeen haastattelut luetaan läpi huolellisesti ja perehdytään huolellisesti niiden sisältöön. Sisällönanalyysin seuraava vaihe on pelkistettyjen ilmausten koonti ja alleviivaaminen, josta seuraavaksi pelkistetyt ilmaisut voidaan listata. Aineiston käsittely jatkuu samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksia etsimisellä aikaisemmin pelkistetyistä ilmaisuista. Seuraavassa vaiheessa pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään ja kootaan omiin alaluokkiin. Alaluokkia voidaan yhdistää ja niistä voidaan koota isompia yläluokkia. Viimeisessä vaiheessa aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yläluokat yhdistetään pääluokiksi ja niistä muodostetaan kokoava käsite. (Tuomi ym. 2018, 122–123.)

Toteutimme aineiston analysoinnin käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysia teoriassa kuvatulla kaavalla. Aloitimme kuuntelemalla haastattelut ja litteroimme ne sana sanalta Word-tiedostolle kirjalliseen muotoon. Seuraavassa vaiheessa luimme haastattelut huolellisesti läpi ja perehdyimme sisältöön. Pelkistimme tämän jälkeen vastauksia niin, että väritimme vastauksia muuttamalla fontin

väriä. Listasimme tämän jälkeen pelkistetyt vastaukset, jotka olimme jaotelleet eri väreillä. Etsimme vastauksista samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Seuraavassa vaiheessa yhdistelimme haastateltavien vastauksia ja luokittelimme niitä eri luokkien mukaan, jotka olimme määrittäneet tutkimuskysymyksen ja tarkentavien kysymyksen pohjalta. Alaluokat kokosimme yhteen, eli näiden tutkimuskysymystä tarkentavien kysymysten luokkiin. Käytännössä listasimme luokitellut vastaukset jokaisen esitetyn kysymyksen alle listana Word-tiedostolle. Viimeisenä muodostimme pääluokat eli kokosimme vastauksista yhtenäisen kuvan ja vastauksen tutkimuksessa esitettyyn tutkimuskysymykseen. Tulokset kirjoitettiin auki ilman suoria lainauksia opinnäytetyön tulokset-osioon. Emme käyttäneet pienen otannan vuoksi suoria lainauksia tutkimuksessa, sillä halusimme säilyttää haastateltavien anonymiteetin.

11 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Ensimmäisen haastateltaville esitetyn kysymyksen tarkoitus oli selvittää Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen MARAK-toiminnan toimintamalli ja tapa, jolla MARAK-toimintaa Kaakkois-Suomessa toteutetaan. Toisella kysymyksellä pyrimme selvittämään, miten Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella MARAK-toiminnan toimintamallit toteutuvat eli koettiin käytetyt toimintatavat toimiviksi. Kolmannen kysymyksen tarkoitus oli saada selville, miten Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella lähisuhdeväkivaltaa kokenut ohjataan MARAK-toiminnan piiriin. Neljännellä kysymyksellä pyrimme selvittämään, millaisia vaikutuksia MARAK-toiminnalla oli saatu Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella. Viimeisenä kysyimme haastateltavilta kehittämisen kohteita MARAK-toimintaan liittyen.

11.1 Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen MARAK-toiminta yhtenäistä

Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että Kaakkois-Suomen alueella MARAK-toiminnan toimintamallit ovat melko yhtenäiset. Haastateltavan mukaan asiakas ohjautuu yleensä Kotkan poliisiasemalla MARAK-toimintaan tutkijan kautta kuulustelun yhteydessä, kun tämä on joutunut lähisuhdeväkivalan uhriksi. Tutkija täyttää asianomistajan kanssa toimenpidesuunnitelma-lomakkeen kuulustelussa tai muutoin sovittuna aikana. Kotkassa lisäksi asiakkaita tulee väkivaltaa kohdanneiden auttamiskeskus Pysäkin kautta. Kotkassa myös sosiaalitoimen kautta ohjautuu asiakkaita MARAK-työn piiriin. Kotkassa MARAK-työtä tekevä poliisi tutkii järjestelmien avulla asiakkaan taustahistoriaa ja selvittää kokonaisvaltaisempaa tilannetta.

Seuraavaksi asiaa hoitava poliisi ottaa yhteyttä MARAK-työryhmän puheenjohtajana toimivaan rikoskomisarioon. Puheenjohtajan kanssa tehdään päätös, otetaanko kyseinen asiakas MARAK-toimintaan. Asiaa hoitava poliisi lähettää sähköpostilla asiakkaan täyttämät MARAK-lomakkeet erikseen sovituille yhteistyötahoille, jotka asiakas on saanut itse määritellä. Tämän jälkeen poliisi sopii yhteistyötahojen kanssa päivämäärän, jolloin asiaa käsittelevä kokous pidetään. Seuraavaksi asiaa hoitava poliisi ottaa yhteyttä asiakkaaseen ja pyrkii saamaan tämän osallistumaan hänen asiansa käsittelevään kokoukseen. Asiakkaalle kerrotaan myös mahdollisuudesta ottaa tukihenkilö mukaan kokoukseen. Kokous järjestetään Kotkassa poliisiasemalla.

Kotkassa järjestettävien kokousten alussa haastateltavan mukaan jokainen osallistuja esittelee itsensä. Tämän jälkeen asiakas saa itse kertoa millaista apua mahdollisesti kaipaisi. Puheenjohtaja johtaa kokousta. Kotkan poliisilaitoksella asiakkaille pyydetään yleensä Rikosuhripäivystyksen kautta tukihenkilö poliisiin toimesta tai asiakkaan omasta toimesta. Kokouksessa laaditaan toimenpidesuunnitelma, johon kirjataan asioita, joiden avulla asiakasta voidaan auttaa. Kokoukseen osal-

listuvat toimijat kertovat kaikki vuorollaan, miten voisivat mahdollisesti auttaa asiakasta. Haastateltavan mukaan isossa roolissa on Rikosuhripäivystyksen tukihenkilö, joka auttaa asiakasta käytännön asioiden hoitamisessa läpi prosessin.

Haastateltavan poliisin mukaan Kouvolassa toimitaan siten, että uhrin kohtaava poliisi ottaa MARAK-toiminnan esille asiakkaan kanssa, ja asiakas saa itse päättää haluaako lähteä MARAK-toimintaan mukaan. Mikäli asiakas on halukas MARAK-toimintaan, täytetään MARAK-kaavake asiakkaan kanssa tai asiakas täyttää sen itse. Asiaa käsittelevä poliisi laskee kaavakkeen avulla pisteet ja tekee asiakkaan tietojen tarkastelun. Asiakas saa itse päättää mitkä tahot saavat tulla mukaan kokoukseen ja tarkastella hänen tietojaan. Mikäli on tarpeen, asiakkaalle haetaan tukihenkilö. Sihteeri ilmoittaa asiakkaalle kokouksen ajankohdan ja varmistaa, että asiakas voi tulla halutesaan kokoukseen mukaan yksin tai tukihenkilön kanssa. Haastateltavan mukaan Kouvolassa kokouksia on pidetty myös ilman asiakasta, jos tämä ei jostakin syystä halua kokoukseen osallistua. Kouvolassa kokouksessa asiakkaan huoli käydään läpi ja hänelle tehdään kirjalliset toimintaohjeet. Tämän jälkeen seurataan asiakkaan tilannetta. Seuraavissa kokouksissa saadaan myös palautetta, miten asiakkaalla on mennyt.

11.2 MARAK-toiminnan toimintamallit koettiin toimiviksi Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella

Haastateltavien mukaan Kouvolassa ja Kotkassa työskentelevät ovat todenneet MARAK-toimintamallin toimivaksi. Toimintamalli on muokkaantunut toimivaksi viiden vuoden MARAK-toimintamallin aikana. MARAK-toimintaa koordinoi nimetyt henkilöt Kouvolassa ja Kotkassa, jotka ovat kokeneita tutkijoita rikostorjuntasektorilla.

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksilla MARAK-toimintaan perehtyneet työntekijät vastaavat kokouksien järjestämisestä. Yhteistyötahot olivat pääosin vakiintuneita kokouksissa eli samoja toimijoita oman alueen palveluverkosta muun muassa sosiaalityö, rikosuhripäivystys, ja perheasiainneuvottelukeskus sekä A-klinikka. Kokoukseen osallistuvat tahot vaihtelivat erilaisten tapausten kesken hieman.

11.3 MARAK-toiminnan piiriin ohjataan matalalla kynnyksellä

Molempien haastateltavien mukaan asiakkaita otetaan mukaan MARAK-toimintaan matalalla kynnyksellä, vaikka arviointilomakkeen pisteet eivät siihen riittäisikään. Ja tämän tarkoitus on antaa apua matalalla kynnyksellä sekä pitää yllä MARAK-toimintaa. Haastateltavan mukaan Kouvolassa MARAK-toiminta kokoontuu myös ilman asiakkaita kerran kuukaudessa. Näissä kokouksissa osallistujat käyvät läpi yleisesti toimijoiden tilannetta ja yhteiskunnallisesti akuutteja asioita.

Kouvolassa haastateltavan mukaan on pyritty edistämään MARAK-toiminnan piiriin ohjaamista sillä, että henkilöstöä on koulutettu ja muistutettu MARAK-toiminnasta. Koulutuksen avulla on pyritty pitämään MARAK-työntekijöiden tiedossa ja varsinkin tutkinnan puolella on sovittu, että he ottaisivat herkästi yhteyttä MARAK-työtä tekeviin henkilöihin kohdatessaan lähisuhdeväkivallan uhreja.

11.4 Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella MARAK-toiminnan asiakkaat tyytyväisiä

Kotkassa oli haastateltavan mukaan tehty heidän omasta toimestaan seurantatutkimus muutama vuosi sitten, jossa selvitettiin asiakkaiden tyytyväisyyttä MARAK-toimintaan. Asiakkaat olivat tutkimuksen mukaan pääasiassa tyytyväisiä ja MARAK-toiminnalla oli ollut positiivisia vaikutuksia heidän elämäänsä.

Yleisesti asiakkaat antavat jo kokousten jälkeen positiivista palautetta siitä, että tietävät jatkossakin mistä ja millaista apua on saatavissa. Haastattelun perusteella myös Kouvolassa on saatu hyviä tuloksia MARAK-toiminnan kautta, ja monia on saatu autettua. Joissakin tapauksissa tilanne on kuitenkin se, ettei asiakas tiedosta omaa tilannettaan ja palaa huonoon tilanteeseen yhä uudelleen, eikä ota apua vastaan.

11.5 MARAK-toiminnan haasteena on koulutuksen puute ja henkilöstön vaihtuminen

Haastateltavien mukaan yksi kehittämiskohde olisi MARAK-toiminnan koulutuksen lisääminen. Toinen haastateltavista toi esille, että sosiaalitoimen työntekijät eivät aina tiedä MARAK-toiminnasta, joka johtuu henkilöstön vaihtuvuudesta, koulutuksen puutteesta ja MARAK-toiminnan unohtamisesta. Ongelmana voi olla myös se, että toiminnalta puuttuu selkeä yhteyshenkilö. Lisäksi laitosten välinen yhteinen toimintamalli voisi edistää toimivuutta.

Yhtenä ongelmana voi olla haastateltavan mukaan myös se, että asiakkaat pelkäävät väkivallan uhkaa ja sitä, että asiat vain pahentuvat, jos asioita lähdetään käsittelemään tällaisen työryhmän avulla. Asiakkaat eivät saata täysin ymmärtää MARAK-toiminnan sisältöä ja sitä, että heiltä ei vaadita sitoutumista siihen. Haastateltavan mukaan terveydenhuollon tietämys MARAK-toiminnasta on vähäistä, jonka vuoksi terveyspuolelle hoitoon hakeutuvia ei ohjaudu välttämättä MARAK-toiminnan piiriin.

11.6 Yhteenveto

Tämän tutkimuksen mukaan voi todeta, että Kaakkois-Suomen MARAK-toiminta on pääosin toimivaa ja sen kehittämiskohteet keskittyvät koulutuksen lisäämiseen sekä MARAK-toiminnan paremman tietoisuuden lisäämiseen eri tahojen kesken. Kaakkois-Suomen alueella oli hyvin yhtenäiset toimintamallit ja ne oli koettu toimiviksi. Keskeistä toimintamallissa oli selvästi asiakkaan ohjaaminen avun piiriin ja toimintasuunnitelman laatiminen moniammatillisen työryhmän kanssa. Asiakkaat ohjautuivat MARAK-toiminnan piiriin niin poliisin, kuin muiden toimijoiden kautta. Poliisissa asiakas ohjattiin yleensä MARAK-toimintaan tutkinnan kautta, kun tutkija kuulusteli lähisuhdeväkivallan uhria. Kaakkois-Suomen alueella saadut tulokset olivat positiivisia, ja pääosin avun piirissä olleita oli pystytty auttamaan. Kehitettävää oli Kaakkois-Suomen alueella koulutuksien lisäämisessä ja tiedon siirtämisessä uusille työntekijöille.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että Kouvolan ja Kotkan alueella MARAK-toiminta on järjestetty siten, kuin THL on se määrittänyt ohjeessaan. Tutkimuksen tulosten mukaan poliisiasemilla on onnistuttu tuomaan teoria käytäntöön tarkoituksen mukaisesti ja onnistuneesti.

12 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA POHDINTA

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin kannalta on erityisen merkittävää, että tutkijat selostavat tarkasti tutkimuksen toteuttamisen. Mitä on tehty ja miten ilmenneisiin tuloksiin on päädytty. Kun arvioidaan tutkimuksen validiutta, tulee arvioinnissa keskittyä tulkintojen ja selitysten yhteensopivuuteen. (Hirsjärvi ym. 2010, 232.)

Tutkimuksen luotettavuutta pohdittaessa nostamme esiin haastateltavien määrän, joka oli tässä tutkimuksessa kaksi ihmistä ja näin ollen aineisto on suhteellisen suppea. Haastateltavien määrää tuleekin pohtia, kun kyseessä on empiirinen tutkimus. Tässä opinnäytetyssä ei pyritty suureen otantaan, sillä aihe oli rajattu vain yhdelle poliisilaitosalueelle, ja näin ollen vain sen alueen toimijat pystyivät kertomaan oman alueen toiminnasta MARAK-toiminnan parissa. Pohdimme tutkijoina otannan olevan aiheen ja työn laadun kannalta riittävä, sillä opinnäytetyö on harjoitustyö ja sen tarkoituksena on osoittaa opiskelijan oppineisuutta omaan alaansa liittyen (Tuomi ym. 2018, 97).

Laadullisessa tutkimuksessa vähäinen vastauksien määrä ei ole niin suuri ongelma, sillä siinä ei pyritä yleistämään tuloksia (Tuomi ym. 2018, 86). Tästä huolimatta pohdimme, että luotettavuuden kannalta tutkimuksen vastauksien määrä voi vaikuttaa tutkimuksen yleistettävyyteen siinä suhteessa, että vastaukset ovat kahden henkilön otannalla ja näin ollen heidän henkilökohtainen perehtyneisyytensä asiaa kohtaan korostuu. Olimme suunnitelleet, että haastatteleimme kolmannenkin poliisin Etelä-Karjalan alueelta, mutta se ei onnistunut. Suppealla otannalla voi olla merkitystä tutkimustulosten luotettavuuteen. Kaakkois-Suomen poliisilaitos muodostuu Kouvolan pääpoliisiasemasta, Kotkan poliisiasemasta, Lappeenrannan poliisiasemasta sekä Imatran poliisiasemasta. Meidän haastattelumme toteutettiin vain Kymenlaakson alueella Kotkassa ja Kouvolassa. Etelä-Karjalan MARAK-toiminnan selvitys jäi siis toteuttamatta. Tutkimuksen tulosta tulee arvioida kriittisesti tältä osalta, eikä tuloksia voi yleistää koko Kaakkois-Suomen poliisilaitosten alueelle.

12.1 Opinnäytetyön prosessi

Aihe valikoitui koskemaan lähisuhdeväkivaltaa, sillä koemme lähisuhdeväkivallan merkitykselliseksi osaksi poliisityötä ja halusimme myös lisätä omaa osaamista aiheeseen perehtymällä. Opinnäytetyön kirjoitusprosessi alkoi teoriapohjan ja sopivien lähteiden etsimisellä. Aloitimme lähteiden etsimisen heti, kun tutkimuksen aihe varmistui. Aloimme kokemaan lähteitä ja siitä muodostui opinnäytetyömme teoriapohja. Pyrimme käyttämään lähteinä mahdollisimman ajankohtaisia ja tutkimukselliseen tietoon pohjautuvia lähteitä.

Teemahaastattelu valikoitui tutkimusmenetelmäksi sen pohjalta, että saisimme sillä mahdollisimman avoimia vastauksia todellisesta elämästä niiltä ihmisiltä, jotka toteuttavat MARAK-toimintaa omassa työssään. Lisäksi tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu sopi mielestämme parhaiten tähän työhön sen teorian ja tarkoituksen perusteella. Pohdittaessa tutkimuksen toteuttamisen jälkeen menetelmän toimivuutta voimme todeta, että teemahaastattelu oli siltä osin haastava, että vastaukset olivat hyvin laajat ja niiden litterointi oli melko työläs prosessi. Saimme kuitenkin mielestämme vastaukset litteroitua hyvin ja tarkasti, mikä helpotti niiden kirjoittamista auki lopulliseen muotoonsa. Olimme lopulta tyytyväisiä valintaamme ja koimme saavamme teemahaastattelun avulla kattavasti tietoa Kaakkois-Suomen MARAK-toiminnasta.

Opinnäytetyö on edistynyt opintojen ja harjoittelun ohella vakaasti ja rauhassa. Kirjoitusprosessiin toi lisähaastetta se, että asuimme harjoittelun aikana eri paikkakunnilla. Aikataulujen sovittaminen yhteen oli ajoittain haastavaa vuorotyön sekä perhe-elämän kiireiden vuoksi.

12.2 Tutkimuksen eettisyys

Yksi hyvälle tutkimukselle asetettu vaatimus on tutkimuksen kestävä eettisyys. Tutkimuksen eettinen kestävyys määrittää myös tutkimuksen luotettavuutta sekä laatua. Laadukas tutkimus muodostuu laadukkaasta tutkimussuunnitelmasta, hyvin valitusta tutkimusasetelmasta ja siitä, että raportointi on tehty laadukkaasti. Tutkijoiden moraalista riippuu se, miten laadukkaasti edellä mainitut kriteerit on otettu huomioon. Eettinen sitoutuneisuus ohjaa hyvää tutkimusta (Tuomi ym. 2018, 149–150.)⁴

Pyrimme tekemään tarkan tutkimussuunnitelman ja noudattamaan sitä mahdollisimman tarkasti. Aikataulullisesti emme pysyneet suunnitellussa aikataulussa. Lisäksi haastelevien määrällisesti emme pysyneet suunnitelmassa. Tutkimuksessamme pyrimme raportoimaan haastateltavien kertomat asiat siten, kun ne on meille kerrottu haastattelun yhteydessä. Haastattelujen tallentaminen ja huolellinen litterointi mahdollisti mahdollisimman tarkan raportoinnin. Tutkimuksessa pyrimme suhtautumaan neutraalisti käsiteltävään aiheeseen ja pyrimme minimoimaan omien mielipiteiden vaikutuksen raportointityöhön.

Kerroimme haastateltaville yhteydenoton yhteydessä tutkimuksen aiheen ja mitä varten haastattelu tultaisiin toteuttamaan. Lähetimme haastateltaville sähköpostilla liitteen, jossa ilmaisimme tutkimukseen osallistumisen olevan samalla suostumus osallistua tutkimukseen.

Haastattelut tallennettiin haastateltavien omalla luvalla ja kerroimme, että ne tullaan hävittämään tutkimuksen valmistuttua. Haastattelujen tallenteet hävitetään tutkimuksen valmistumisen jälkeen

poistamalla tallenteet kokonaan kaikista laitteista, jotta niitä ei voida jälkikäteen käyttää esimerkiksi henkilöiden tunnistamiseen.

12.3 Jatkotutkimusaiheet

Mielestämme tutkimusta voisi kasvattaa laajemmin Suomessa eri poliisipiireihin ja pyrkiä selvittämään MARAK-toiminnan muotoja ja toimivuutta laajemmin. Tällaisen tutkimuksen avulla voitaisiin saada selville toimivia työskentelymuotoja ja jakaa niitä valtakunnallisesti. MARAK-toiminnan tulisi olla myös maanlaajuisesti tasalaatuista ja tutkimuksen avulla voitaisiin selvittää toimivia sekä kehitettäviä käytänteitä. Tämän tutkimuksen kautta tullut kehittämiskohde oli koulutuksen lisääminen, joten jatkotutkimusaiheena voitaisiin selvittää nykyistä koulutuksen määrää, laatua ja koulutuksen tarvetta ja poliisien tietämystä MARAK-toiminnasta yleisesti.

LÄHTEET

Ahonen, Meri & Luukkainen, Stina 2020: Jälkiseurantalomakkeen kehittäminen Joensuun seudun ja Heinäveden MARAK-työnryhmälle. Karelia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202002262797>. Luettu 6.1.2022.

Eskola, Annina 2020: Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202002062133>. Luettu 6.1.2022.

Hannikainen, Sari 2019: Mari Soikkonen menetti lapsensa Ivalon perhesurmassa vuonna 2018: ”Ex-mieheni vei minulta kaikkein tärkeimmän”. Anna-lehti Luettavissa: <https://anna.fi/ihmiset-ja-suhteet/ihmissuhteet/mari-soikkonen-menetti-lapsensa-ivalon-perhesurmassa-vuosi-sitten-ex-mieheni-vei-minulta-kaikein-tarkeimman> Luettu 2.2.2022.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2010: Tutki ja kirjoita. 15.–16.p. Hämeenlinna, Kariston kirjapaino Oy.

Jokela, Antti 2008: Rikosprosessi. Uudistettu painos. Helsinki, Gummerrus Kirjapaino Oy.

Kaltemaa-Uurtamo, Mari 2015: MARAK-malli toimii Suomessa. Haaste-lehti 3/2015.

Kellman, Tuuli 2020: Naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta ja Rikosuhripäivystys. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202004084744>. Luettu 6.1.2022.

Kerkelä, Lasse & Huusko, Jukka 2020: Kotiväkivalta lisääntynyt koronaviruksen aikana Suomessa – poliisi pelkää tilanteen pahenevan pääsiäisenä. Helsingin Sanomat. 1.4.2020. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006460559.html>. Luettu 6.5.2020.

Mela, Marianne & Niklander, Elisa 2019: Ammatillaiset tarvitsevat lisäkoulutusta lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseen. Poliisiammattikorkeakoulu. Blogit. Luettavissa: <https://polamk.fi/blogi/-/blogs/ammattilaiset-tarvitsevat-lisakoulutusta-lahisuhdevakivaltaan-puuttumiseen>. Luettu: 27.1.2022.

Nieminen, Sara 2014: Parisuhdeväkivallan moniammatillisen riskinarvioinnin kehittäminen Kymenlaakson keskussairaalassa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelma YAMK. Opinnäytetyö. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014061913158>. Luettu 6.5.2020.

Oikeuslaitos 2021: Mitä rikosprosessissa tapahtuu? Luettavissa: <https://oikeus.fi/fi/index/asiatjapalvelut/rikoksenuhrille/lapsirikoksenuhrina/mitarikosprosessissatapahtuu.html> Luettu 9.9.2021.

Piispa, Minna & October, Martta 2017: Vaikuttava työkalu toistuvaan parisuhdeväkivaltaan puuttumiseen. Yhteiskuntapolitiikka 82 (2017):3. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201706277480>. Luettu 7.1.2022.

Poliisiammattikorkeakoulu 2018: Polamkissa alkanut lähisuhdeväkivaltaan liittyvä EU-Hanke. Luettavissa: <https://polamk.fi/-/polamkissa-alkanut-lahisuhdevakivaltaan-liittyva-eu-hanke> Luettu 2.2.2022.

Poliisin verkkosivut: Lähisuhdeväkivalta. Luettavissa: <https://poliisi.fi/lahisuhdevakivalta> Luettu 2.2.2022.

Poliisihallitus 2019: Rikoksen uhrin ohjaaminen ja rikosasioiden sovittelu. Ohje. ID-19233572.

Qvist, Tiina 2019: Parisuhdeväkivallan sovittelu Suomessa. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-138-5>. Luettu 5.5.2020.

Rikosuhripäivystys 2018: Käytännön oikeusopas väkivaltarikoksen uhrille. Luettavissa: https://www.riku.fi/content/uploads/su_file/Oikeusopas-vakivaltarikoksen-uhriille-suomi.pdf Luettu 9.9.2021.

Robinson, Amanda L 2004: Domestic Violence MARACs (Multi-Agency Risk Assessment Conferences) for Very High-Risk Victims in Cardiff, Wales: A Process and Outcome Evaluation. Luettavissa: https://www.researchgate.net/publication/237442284_Domestic_Violence_MARACs_Multi-Agency_Risk_Assessment_Conferences_for_Very_High-Risk_Victims_in_Cardiff_Wales_A_Process_and_Outcome_Evaluation. Luettu 2.2.2022.

Sisäministeriö 2018: Enska – Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019–2023. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-242-5>. Luettu 5.5.2020.

Sisäministeriö 2020: Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia ENSKA Toimeenpanoraportti 2019. Luettavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162213/SM_2020_9.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 7.9.2021.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2017: Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018–2021. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3970-7>. Luettu 11.5.2020.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2019a: Lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen ja ehkäisyn prosessit - Lähisuhdeväkivaltatyön hyvät käytännöt rakenteisiin. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4121-2>. Luettu 26.1.2022.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2019b: Väkivallaton lapsuus – toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025 osa II. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4123-6>. Luettu 5.5.2020.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2019a: THL on julkaissut verkkokoulutuksen ammattilaisille lähisuhdeväkivallasta ja siihen puuttumisesta. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/-/thl-on-julkaissut-verkkokoulutuksen-ammattilaisille-lahisuhdevakivallasta-ja-siihen-puuttumisesta>. Luettu: 27.1.2022.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021: Lähisuhdeväkivalta. Luettavissa: https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalta. Luettu 9.9.2021.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: MARAK ja poliisi. Ohje Luettavissa: <https://thl.fi/documents/605877/1663634/MARAK+poliisi.pdf/a193d70e-5cef-4e45-afbf-09e65fdd894f>. Luettu 5.5.2020.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2019b: Mikä on THL? Luettavissa: <https://thl.fi/fi/thl/mika-on-thl>. Luettu 9.5.2020.

Tilastokeskus 2021: Tietoon tulleet alaikäisiin kohdistuneet perheväkivaltatapaukset vähenivät 14 prosenttia. Luettavissa: https://tilastokeskus.fi/til/rpk/2020/15/rpk_2020_15_2021-06-01_tie_001_fi.html. Luettu: 7.2.2022.

Tilastokeskus 2020: Aikuisista perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreista 76,8 prosenttia naisia. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/rpk/2019/15/rpk_2019_15_2020-06-02_tie_001_fi.html. Luettu. 2.2.2022.

Toolanen, Jannice 2018: Lapsen osallisuuden huomioiminen moniammatillisessa riskinarviointikouksessa. Lapin yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu -tutkielma. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201806201247>. Luettu 6.1.2022.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018: Laadullinen tutkimus & sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki, Tammi.

LIITE 1

Haastattelukirje ja kysymykset

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen MARAK-toiminnan vaikuttavuus

Kiitos, että olet suostunut tähän haastatteluun. Tämä teemahaastattelu liittyy opinnäytetyöhömmee, jossa selvitetään Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen MARAK-toiminnan vaikuttavuutta. Teemahaastattelun myötä pyrimme kartoittamaan Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella työskentelevien poliisien kokemuksia MARAK-toiminnasta sen toimivuuden ja kehittämisen kannalta. Tämän opinnäytetyön tavoite on saada tietoa MARAK-toiminnasta Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella ja antaa tietoa sen toimivuudesta sekä mahdollisesti esille tulevista kehittämiskohteista.

Suoritamme samanlaisen haastattelun kaikille poliiseille. Opinnäytetyössäni ei tuoda esille haastatteluvien nimiä, vaan haastateltu nimetään konstaapeliksi A, B, C tai D jne. Vastaukset jaetaan teemoin analysoinnin helpottamiseksi. Nauhoitamme haastattelutilanteen muistiinpanojen tueksi jälkikäteistä tarkastelua varten. Tarkoituksena haastattelussa olisi, että kertoisit oman näkemyksen tämän hetkisestä MARAK-toiminnasta Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella. Alle olemme koonneet esitettävät kysymykset, jotta Sinulla oli mahdollisuus tutustua niihin ennen haastattelua. Ajatuksemme on, että haastattelu veisi Sinun aikaasi noin 15–30 minuuttia. Kiitos vielä, että haluat kertoa meille kokemuksestasi ja auttaa meitä tämän tutkimuksen toteuttamisessa.

Opinnäytetyötäni varten haluaisimme, että haastattelussa vastaisit seuraaviin kysymyksiin:

- 1. Mitä ovat Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueen MARAK-toiminnan toimintamallit?*
- 2. Miten Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella MARAK-toiminnan toimintamallit toteutuvat?*
- 3. Miten poliisi ohjaa perheväkivaltaa kokeneen henkilön MARAK-toiminnan piiriin Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella?*
- 4. Millaisia vaikutuksia MARAK-toiminnalla on saatu Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella?*
- 5. Mitä kehitettävää Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueen MARAK-toiminnassa on?*

Ystävällisin yhteistyöterveisin

Kaisa Sipinen & Viivi Vesala

Poliisiopiskelijat Poliisiammattikorkeakoulusta